

AZ ELBRUSZ DÉLKELET FELŐL.

abaza, abazech, sabszig törzsek (a kik magokat együttesen *adigek*nek nevezik) azok, melyek minket magyar történeti és nyelvészeti szempontból első sorban érdekelnek. A *Karacsajok*, a kikkel történetírásunk eddig legtöbbet foglalkozott s a gróf Karacsai családdal hozta összeköttetésbe, távolabb állanak; tatár faj, nyelvök is az. Ők a legmagasabb havasi régióban, az Elbrusz havas alatt laknak.

Minden jel arra mutat, hogy a cserkesz-törzsek Attila hun népeinek a töredékei, hogy később a magyarsággal szorosabb összeköttetésben éltek s hogy ép úgy turáni faj, mint a magyar.

A *kabarokról* tudjuk Constantín császár egykorú tudósításából, hogy Lebediában esatlakoztak a magyarokhoz, s egy részük velük összeolvadva s a rokon magyar nyelvet eltanulva, tagja volt a honfoglaló magyarságnak. Azt is tudjuk, hogy a magyarok, mikor a tőlük keletre lakó besenyők nyomása alatt Etelközbe vándoroltak, két részre szakadtak s egyik részük kelet felé visszament Alaniába, Perzsia határáig. Ezeknek lehetnek utódai az itteni kabarok és a szomszédos rokon törzsek, melyek nyelve kevésben különbözik egymástól.

Ez az *Alania* nem más, mint a cserkeszek (adigék) mostani hazája, a Kaukázus éjszakai völgyei: a Kubán, Kuma és Terek s mellékfolyóik völgyei. A Lebediából oda visszamenő magyarok és kabarok előtt már nem volt ismeretlen föld, mert a mint Kun Géza gróf legújabb, a magyarok őstörténetét tárgyaló munkájában kimutatta, már előbb is laktak ott magyarok, s az ott maradt és oda visszatért magyarokkal a nyugat felé költöző testvérek még Etelközből is fentartották követségek által az érintkezést. A Kuma-parti puszták közepén maig is *Madsar*-nak neveznek egy városkát és egy falut, mely a VI-ik század elején épült s *Nagy-Magyar* és *Kis-Magyar* néven neveztek későbbi lakói, a tatárok is.

De ennek részletezése nem lehet most feladatunk. A helyett a cserkeszeknek nevezni szokott *adigekről*, a kikben az ősmagyarokkal rokon népek maradványait ismertük fel, kívánok egyet-mást elmondani.

A Fekete-tengertől keletre, a Kaukázus éjszakai völgyeiben, a Kubán, Szelenesuk, Terek, Csereg, Bakszán, Csegem, stb. folyók völgyeiben laknak ezek a törzsek az ő *aul*-jaikban (falvaikban). Házaikat többnyire vesszőfonatból csinálják, sárral betapasztva; udvarukat, kertjüket sövénykerítéssel veszik körül. A sövénykarokra egy-egy lókoponyát tűznek babonából, hogy állataikat a gonosz szellem, vetéseiket a jég ne bántsa.

A nép a termékeny völgyekben földmíveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik. A kezdetleges, de megvasalt faekét hat-nyoloz ökör húzza

(a Kaukázus déli völgyeiben 14—16 ökrrel és bivalyival vont ekéket is láttunk az osztek és georgiaiak között); főképp a birkaenyésztést üzik nagyban; többnyire fekete juhokat tartanak; az ilyen fekete bárányok bőréből készül a nálunk drágán fizetett asztrakán vagy persián név alatt ismert prém. Húseledelük is egyedül a birkahús (asmlik), melyet nyáron sütte izlésesen készítenek.

Legfőbb gondjukat azonban a lótenyésztésre fordítják. Könnyű, fürgé, karesú lovak, mint jó futók, messze földön híresek. Rendesen lóháton járnak mezőre, hegyekre, vásárba. Kitérő lovak, mintha a lóhoz volnának növe. Lovas kíséretünk s a banderium, a mely a falvakban, főképp Biberd faluban fogadott és tovább kísért bennünket, olyannak tetszett előttünk, mintha a honfoglaló ősök egy-egy visszamaradt csapatát látnók úgy, a mint a régi történetírók az ősmagyarokat leírják.

Faji jellemük, a büszke önértet, a szabadságszeretet, lovagias jellem, bátor, nyilt tekintet, vendégszeretet, hősies elszántság s általában a népszokások mind nagyon hasonlítanak a magyar nép jellemvonásaihoz. Az egyes alakok között oly feltűnő tipikus magyaros arczokat láttunk, hogy néven neveztek őket otthoni ismerőseink között.

Ott van végül a nyelv tanúsága. Nyelvük határozottan a turáni nyelvcsaládhoz tartozik s a magyarral mind egyes szavakban, mind a nyelvtani formákban, szóképzésekben határozott rokonságot mutat. Vallásuk mohamedán. Öltözetükben is van hasonlatosság, főképp a fekete gyapjából készített *burka* teljesen ugyanaz, mint a magyar paraszt *fekete gubája*.

Mindezek azt mutatják, hogy van mit keresni magyar történeti és nyelvészeti szempontból a Kaukázusnak még jórészt ismeretlen völgyeiben, mely a népvándorlás hullámveresei között hajótörött, vagy menekülő népeinek valóságos menedékhelye volt. És nem kell hozzá nagy jóstehetség, hogy valamint nem mi vagyunk az elsők, a kik a magyar nyomokat és rokonságot itt feltaláltuk: nem is mi leszünk az utolsók, a kik hasonló tanulmányok czéljából ide elzarándokolnak. A mi, az eddigieknél részletesebb kutatásaink nyomán bizonyára akadni fognak ezennél is a nemzeti eszméért lelkesülő magyarok, a kik nem rettennek vissza a (halljuk) hát megett gyártott olesó vicezekről, és nemzetünk eredetének, lakóhelyeinek, rokonainak kiderítésében ezután is fáradozni fognak.

A magyar név, daczára a nagy távolságnak és nagy időnek, a mely bennünket e népektől elválaszt, itt kegyeletes emlékezetben él, és helyek, tárgyak és folyók neveiben maig is fennmaradt.

Nem akarok sokat építeni az elősorolt magyaros hangzású folyónevekre, a milyen a *Bakszán*,

Csereg, *Terek*, *Csegem*, stb.; sem a Chumara felett emelkedő *Csunya*, *Gonosz* és hasonló hegynevekre; de a határozottan *Magyar* (Madsar) nevű helynevek a Kuma partján, melyek a VI. század elejétől máig fennállanak, továbbá a Fekete-tengerbe ömlő *Madsar* folyócska mégis csak jelentenek valamit. A Dagesztánban levő *Hunzak* városnak és vidékének népe, mely magát a hunoktól származtatja, szintén csak megérdemli a megtekintést. Dagesztán *Avária* tartomány a annak *avar*-nak nevezett népe (a melyből a hős Samil származott) szintén nem lehet egészen közönyös magyar történetírók előtt.

A cserkeszek *magyar*-nak nevezik a régi jó kardot; itt a régi Georgiában *magyar*-nak nevezik általánosan a kiforratlan bort (a mustot), a Krimben *magyar*-nak a mienkhez hasonló szekeret. Mindezek magyar vonatkozások, melyeknek eredete után kutatni érdemes és nem kicsinylendő lidérfénykergetés.

Bejártuk a Kubán, Kuma, Bakszán, Csereg, Terek völgyeit (s mondhatom, nem kéjtudás volt), konstatáltuk és feljegyeztük a tényeket; átjöttünk a Kaukázus hófedte gerincein, csúcsai között, olyan magasságban járva (több öles hófalak között), mint a Kárpátok legmagasabb csúcsai; Tiflisben tanulmányoztuk és megszereztük az orosz irodalom és régészeti leletek tárgyunkra vonatkozó emlékeit, és innen indulunk a Kaspi-tenger felé s azon át Bokharába az ottani *humu* törzs és Madsar nevű helyek s törzsek megtekintésére. Onnan visszatérve, Bakutól felhajozunk Derbentig, Petrovskig s bejárnak a Dagesztán völgyeit, főképp a *Hunzak* (Hunzság), Bottlik, Gunis nevű vidékeket és Dargót.

Addig is az eddigi útunkról való és részben saját felvételű képeket küldjük, melyek képen is bemutatunk egyet-mást útunkból, a mely mind-egyik nagyon érdekes, tanulságos és eredményes volt s reméljük, hogy ezután is az lesz.

Szádeczky Lajos.

A POZSONYI HARANGOK.

A pozsonyi nagy templomban Csengnek, bongnak a harangok, Husz éve — nem vettem észre Hogy oly szomorú a hangjok.

Akkor hittem, zenekar szól, Ha szölkött hajnal tájba, Pohár csengés vegyült belé, S szép asszonynak hahotája.

Délben újra csengve szölkött, Én bezártam zongorámat, S el ebédhez, vig fiukhoz, Kiknél pusztá szó — a bánat.

Még, ha temetéshez kongott, Annak is csak vig volt hangja, Mert az ifjúságnak nem szól Az idő lélekharangja.

S most, oh égi irgalmasság! Hajnal tájban, délben, este Hangzanak, mint nehéz rögök Koporsóra hullva, esve.

Gróf Zichy Géza.

A KERTBEN.

Ira B. Büttner Lina.

I. A virágillat.

«Ha kertünk van, akkor mindig van egy olyan szobánk, melynek boltzata a mennyrészség», — a nagy angol író e szavainak igazságát legjobban átérzünk tavasszal, mikor a fehér zordon tél után ismét zöldnek látjuk kertünket s felette derűs kéknek az eget.

Mert a tél sokszor hosszú időre úz ki menny-

bolts szobánkból s mi aztán egész lényünkkel érezzük a tavaszi viszontlátás örömet. És mert a kertben a föld és az ég jószágát együtt találjuk, azért nyújthat nekünk annyi igaz örömet, kedves nyugalmat s tiszta élvezetet kertünk, első zsendülésétől utolsó levélhullásáig, — az első ibolyától az utolsó crisanthemumig?

Az ibolya a kikelet első lépteinek nyomában fakad s leveleivel együtt hajtja bimbóit is. Mintha csak sietne az erdő e bájos gyermeke ápolásunkat megköszönni s szeretetünket viszonozni. Nálunk együtt nyílnak vele főhőfér, rózsaszín és nagy sötét virágú testvérei.

Az ibolyákkal egyszerre virítanak a narézisz csillagos fehér virágai, középen a kis arany koronával. S e két legkorábbi virág gyöngéd illata szeliden olvad egybe s együtt emelkedik az ég felé, hol már a pacsirta dalol.

Még e két első virág el sem virított s illatuk el sem szállt egészen, mikor a kertben megjelennek a tarka tulipánok, vidám lárzával, mint egy sereg falusi gyermek, tavaszi ünneplő tarka ruhákban, s az ember szinte várja, hogy tánczra kerekedjenek.

Ezekkel egyszerre nyílnak a szivárvány-szét-szedett színeibe öltözött jáczintok. Ez a virág a legszebb istennő és a legszerelmesebb költőnő virága volt egykor. S apró teljes harangocskáiból a mámorító illat, mintha csengve-bongva áradna szét, mint valami édes költemény, melyet a dal vett szárnyára. A jáczint most is méltó arra, hogy Aphrodité lengő aranyhaját halántékainál vele tűzze fel, s hogy illatának árja átjárja az istennő fűreit. És a jáczint kelyheinek pedó illatában mintha még most is Sappho dala zengne, mert hisz minden időközön át *él a tűz, melyet az istenek az ifjú aeoliai nő lantjára bíztak!*

Még el sem virultak a tizedik múzsának s Aphroditének virágai, mikor már az orgonabokrok is feselni kezdenek a bimbók s néhány nap alatt az enyhe lében kinyílnak az üde zöld levelek felett a gyöngéd lilárszasszin, a fehér és a sötétpiros nagy virágokréta. És az illat általánosan les a kertben s mint vidám tavaszdal szétárad mindenfelé.

Ugyanakkor ébred fel nagy susogó levelei közt, egy szintén az erdőből hozott kerti virágunk, a kis gyöngyvirág, a tavasznak ez a poétikus gyöngéd gondolata, mely gyönyörű is, virág is. Mert bimbó korában felfűzött gyöngy, mikor kinyílt: virág, s ha elvirított, mint szétszórt gyöngy pereg szét. A gyöngyvirág illatában a tölgverdők lehellenének zsongása vegyül az orgonavirágok nyugodtan folyó illat-dalába. Hozzá esatlakozik még a rózsaszínbe borult tamariska ködszerű virágának szerény, de kedves illata is, halk, félnék hangjával.

De az orgonabokrok lassanként zöldebbé válnak, hanem itt-ott még virít egy-két virágokréta rajtok, mikor már a jáczmin sárgás-fehér apró csillagai nyílni kezdenek s betöltik a kertet vidám eperillattal. Velők egyszerre virít a vadszőlő is. A sürrü levelek alá rejtett apró zöld fűrtöket mákszemnyi virágaikkal észre sem venni há esengő, szinte édesen sürgető illatuk meg nem állítana s el nem árulná, hogy elborítják a ház falát s még a házfedel egy részét is. Ekkor nyílnak az akácok is, s fehér virágfürtjeik súlyától lehajlanak az ágak s mézes illatuktól nehéz a lég.

Milyen hatalmasan árad ekkor a jáczmin, a vadszőlő s az akác illata és zeng együtt karban az ég felé!

Már június van. A nappalok mindig szebbek s az éjék fényesek. Mintha nemcsak a csillagok ragyognának, hanem a Sappho-k múzsája, a hold is csillogna-villogna. Most kezdenek a rózsák is nyílni. A rózsák oly esodálatosak. Mintha minden egyes rózsza külön, boldog volna egymagában. Talán az is, és talán azért van annyi elleneségök. A rózsák illata a boldogság dala, mely, a hány színárnyalatban kelyheik lobognak, tündöklenek, annyi változatban hangzik olvadón mint a csalóányok éneke.

Majd a fehér lilium tárja ki tiszta kelyheit. De ezek nem nekünk nyílnak, nem tekintenek reánk. Mert a lilium a szent szűz virága. S míg első királyunk, Szent István, az apostoli kettős keresztrel uralkodott a nemzet fölött, *Magyarország égi királyné asszonya* fehér liliumszállal kormányozta népét.

A lilium most is a mennybe tekint s felnyújtja fehér kelyheit s fehér kelyheiben

erős illatát, mely aztán mint himnusz száll az égbe.

Mindezek a virágok megjelennek s távoznak, de a rózsák bájos társasága folyton virul. Velők virágzik a jó rezedá is, melynek szelíd illata, mint halk édes altató dal, szakadatlan hangzik még akkor is, mikor már a rózsák lehajtották fejüket téli álomra. A mikor aztán a rezedát is érinti a tél fagyos keze.

És kertünkben kora tavasztól késő őszig így zeng, zsong, hangzik az illat, mint a tiszta léghalkán rezgő dal, vagy mint forrón csengő ének, — mint vidám zengedelem, vagy hatalmas kardal, — mint szelíd hála-ima, vagy szenvedélyes dallam, — majd magasztos himnusz s végre mint csöndesaltató-dal. De mindig édes összhangban s mindig a szív legfinomabb hurjait érintve, száll fel a mennyország felé, mely «szobánk boltzatát képezi».

És a kit még fel kell említenem, habár utóljára is, de azért nem az utolsó, — az örökzöld fenyőfa balzsamos párázatával, mely a szakadatlanul hangzó illat-énekarban folyton a komoly mély kísérletet adja tömjénes illatával.

De, hogy miként lehet a meg nem hallhatót meghallani? Épen oly egyszerűn és könnyen, mint a hogy a meg nem láthatót meg lehet látni. Csak a szemünket kell behunynunk s álmódú lelkünk meglátja a különben láthatatlant, és figyelő lelkünkkel meghallhatjuk a másként meg nem hallhatót.

Hisz most is, a mint ezt a kertben írom, föltekinttem a fák ingó lombjai közt kéklő mennyboltra s azon épen két fehér galamb szállt át, mint csillogó égi lények a kék aetherben. Csak a szememet kellett lehunynom és láttam, hogy ott nem is galambok repülnek, de két angyal lebeg nagy, fehér szárnyakon s közben egy lelkét visznek magukkal. És láttam, hogy túl repülnek az ég kékjén, oda, hová a nap sugarai már nem hatolnak s ott a sötét, végtelen világűrben leszállnak egy tündöklő fehér csillag. A fényes fehér lélek a földi élet után a fényes fehér csillagnak lesz lakója. S csak még kissé tovább kellene a szememet behunynom tartanom, és meglátnám ott az elszállt szép lélek egész földöntúli szép életét...

Ha pedig az erősebb földi zaj nem zavarhat, akkor egész lényünkkel hallhatjuk a virágillatok édes harmonikus zengését. Halljuk agyunkban, mint altató-dalt zsongni, vértünk sebes zúgásában füleinkben csengni, minden idegünkben dallamosan vibrálni, mit szívünk szagottat komoly dobogása kísér, mint a fenyőfának mély hangjai, melyekkel most szíverésünk is egybeolvad.

BAKUNIN MIHÁLY ÉS A MAGYAR EMIGRÁCIÓ.

Minap megemlékeztünk *Chiala* olasz senator könyvéről, mely a kiegyezés pragmatikus történetéhez becses adalékokkal járult az olasz politika akkori eseményeinek és törekvéseinek színelője mögül. Majdnem napról-napra látnak napvilágot emlékiratok és följegyzések, melyeknek előadásai a szereplők közvetlen tanúságtételével teszik teljesebbé annak az európai titkos forradalmi propagandának követő években oly merész kézzel készült belekapni az európai alakulások kerekébe. A magyar ügygel bensőleg kapcsolatos ezen tervek és mozgalmak egy jó részéről lebbentik föl a leplet az orosz nihilizmus atyjának nevezett s nemrég elhalt *Bakunin Mihály*nak most kiadott hátrahagyott levelezése s iratai is az emigrációból, a melyeket az orosz *Dragomanov* rendezett sajtó alá s látott el bevezetéssel.

A legérdekesebb forradalmi rajongók egyikét ismerjük meg a levelekből, a ki valaha élt. *Bakunin* mondhatni legszűkebb árnyalatát képviseli az eszmék azon apostolainak, kik a létező társadalmi és állami rend teljes felforgatását tűzték ki czélul. Működésének, forradalmi igaztásainak azonban csak a prágai kongresszustól kezdődő időszakára vetnek világot fennmaradt iratai.

A prágai kongresszusnak tudvalegőleg legközelebbi czélja volt, hogy Ausztriában és Magyarországon a szlávok helyzetét körvonalozza szemben azokkal a mozgalmakkal, melyek egyfelől Magyarországon a magyar nemzet felsőbbségére, másfelől pedig Ausztriában a német túlsúlyra törekedtek. Tudjuk, hogy ez az ellenmozgalom két irányban jelentkezett: az egyik az eddigi állapot fenntartását ohajtotta, míg a másik a monarchiának szövetséges föderatív államalakítását tűzte ki czélul. Ez utóbbi czélznak előkészítésére hozta szóba a horvát *Kukuljevic* először a kongresszus eszméjét, melyet aztán a frankfurti parlamentől fenyegetett eszek siettek megvalósítani.

Az 1848 június 1-én megnyílt prágai kongresszuson *Bakunin* is jelen volt, s mikor a kongresszus a közbejött úgynevezett pünkösdi fölkelés következtében feloszlattott — mely fölkelés egyik fő kolomposa Springer szerint állítólag egy a magyar kormány által titkos bujtogatásul küldött *Turánsszky* nevű tőkém volt, ki maga buzdította a prágai lakosságot forraszkok emelésére — akkor *Bakunin* elhagyta Prágát, a szláv demokratáknak a magyar függetlenségi ügy számára való megnyerésében keverte politikai feladatát. Sikertől is neki összeköttetést hozni létre e czél érdekében számos lengyel hazafival, s a magyar forradalmi kormány diplomáciai megbízottjai közül különösen gr. *Telesi* Lászlóval.

Egyébiránt hogy a tulajdonképeni panszláv eszme csak alaktalan agyrem, azt *Bakunin* hagyatékából megtanulhatjuk. Elég csak arra a két proklamációjára hivatkoznunk, melyeknek egyikét az Internationale lengyel osztálya programjaként, másikat pedig az említett prágai szláv kongresszuson tett közbe s melyekben majdnem egy lélekzétvelre homlokegyenest ellenkező szempontból tekint a magyar ügyet. Amiközben azt mondja: «Testvérzetek nyujtunk a nagy szláv törzs minden testvéreinek, kik, mint mi, idegen járom alatt, moszkvai, német, magyar és török járom alatt epednek», — holott még emebben tartózkodás nélkül kimondta, hogy a mit akarnak, az az osztrák császárság teljes felbomlása, mert Ausztria felbomlása az osztrák egységben leigázott sok népfaj mindenikének megváltása és fölzsabadítása, Európa szívének fölzsabadítása, ezért — teszi hozzá — világos, hogy nekünk most Magyarországon *Windischgrätz* ellen és a magyarok mellett kell állást foglalnunk».

Tizenöt évvel utóbb meglepetve látjuk, hogy *Burovjev* tábornok kormányzó iránt is azért van lelkesedéssel telve *Bakunin*, mivel, ő — úgy mond — *barátja a magyaroknak*, barátja a lengyeleknek, s meg van győződve hogy az okos orosz külpolitika első lépése Lengyelország helyreállítása és fölzsabadítása. Persze a diktatura szükségének látszik előtte, hogy Oroszország hatalmát Európában helyreállítsa, de ezt a hatalmat mindenképp Ausztria és Törökország ellen fordítaná, hogy a szlávokat fölzsabadítsa, s nem egy egyetlen panszláv monarchiát, hanem egy szabad, habár összetartó szláv szövetséges államot alapítson. Mennyire ellentétben állanak ezek a jámbor magasztalások Varsó vérengző diktatorának vadállati tetteivel.

A kik szükebből így fújnak egyszer hideget, máskor meleget, a kik az Ausztria járszalagja alól fölzsabadult Magyarországot ép úgy nem akarják, mint a birodalmi centralizáció politikájába beolvastott Magyarországot, azoknak ítéletére is látkörére nem sokat lehet adnunk; csak azt lehetne esodálnunk, ha akadtak volna magyar politikusok, kik *Bakunin* és a hozzá hasonló álmódosók terveihez csak egy pillanatra is komolyan hittek s azokat elősegíteni törekedtek volna.

Ámde a magyar emigrációnak *Bakunin* és társaihoz való viszonya alig volt több a platonikusnál. A lengyel fölkelés idejében Florenczben, hol akkor *Bakunin* is tartózkodott, *Pulcszky* és *Klapka* gyakrabban érintkeztek a rajongó orosz emigránsal, de úgy látszik, kölcsönös bizalom még sem fejlett ki köztük, *Bakunin* rendszeren jól van értesülve a magyar bizottság előkészületeiről, tudja, hogy a lengyel ügy vezetői keresik az olasz párttal, valamint a magyarokkal és délszlávokkal való összeköttetést, s hogy *Klapka* az olasz kormánytól mintegy 150,000 frankot kapott a magyarok közt s különösen a magyar hadseregben való igaztás czéljaira; de míg *Kossuth* és társai hittek III. Napo-

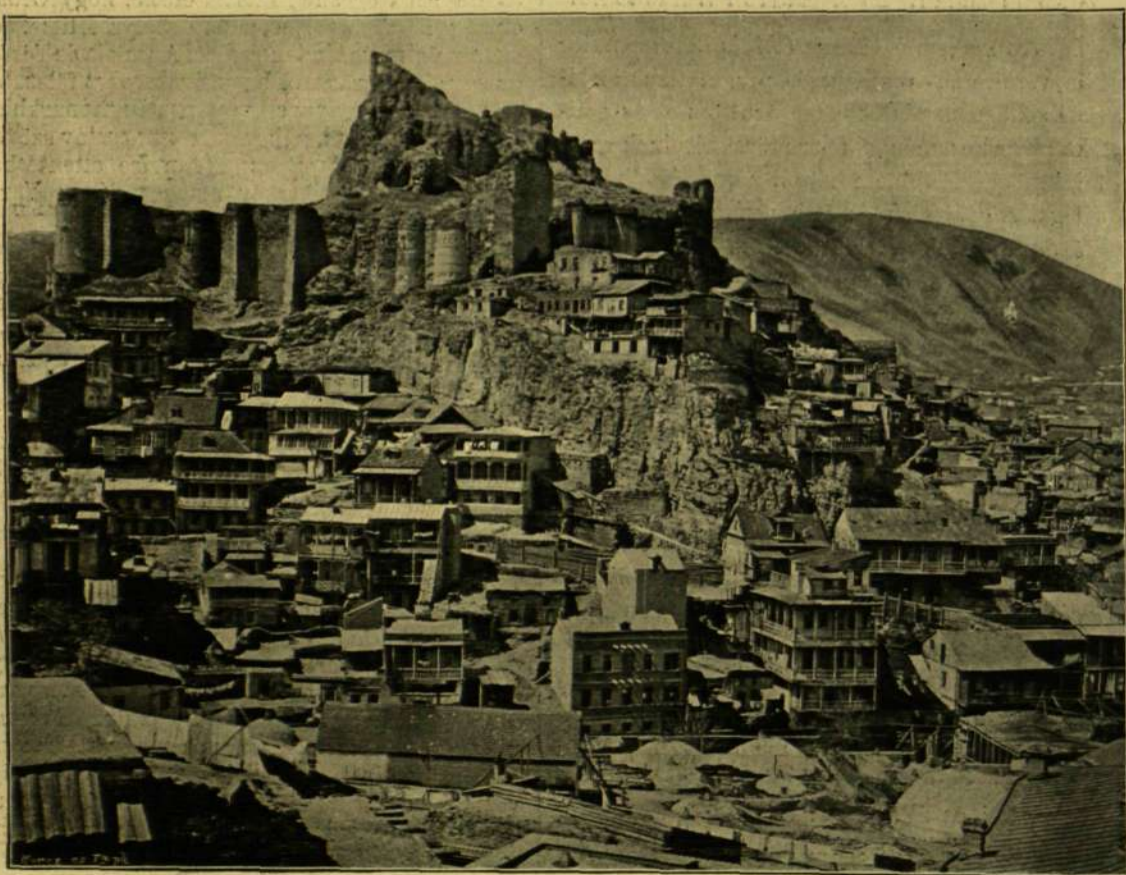
A ZICHY-EXPEDICZIÓ A KAUKÁZUS ÉJSZAKI ALJÁN, A KUBÁN VÖLGYÉBEN.

leonban, addig Bakunin előre sejtette, hogy ez oldalról minden remény hiábavaló, daczára annak hogy érezte kezét a délszláv és magyar mozgalmakban, s keserű ironiával jegyzi meg, hogy az olasz kormány nem egyéb mint Napoleon eszköze.

Sem a magyar emigránsok, sem az azok terveiben élénk részt vevő hirneves német forradalmár és tudós, Vogt Károly, nem voltak távolról sem a Bakunin-féle szélsőségek emberei. Ő ezeket lenézőleg forradalmi diplomatáknak, bourgeois-demokratáknak, de épenséggel nem a nép embereinek nevezte. 1864 márczius 4-éről írva Florenczából, így jellemzi őket: «Vogt Károly Klapka elválhatlan barátja, kik reggeltől estig összedugják fejeiket. Vogt a legmelegebben érdeklődik Napoleonnak piemonti és magyar tervezetesei iránt s Németországgal való összeköttetésével igyekszik ezeket a német forradalmi tervekkel kapcsolatba hozni. Vogt roppant, mondhatnám megingathatlan bizalommal van telve Napoleon csillaga iránt... Pulszky és neje, kiket meglehetősen gyakran látok, teljességgel nem osztoznak az ő, és barátja, a tábornok magyar álmódzásaiban, sőt egyenesen lehetlennek tartják ez évben egy önálló magyar fölkelés létrehozását, de hozzáteszik, hogy ha Olaszország komolyan fölkel, akkor Magyarország is föltétlenül követni fogja példáját.» Levele végén is inti barátait, hogy el ne hagyják magukat tulságosan ragadtatni Klapkától.

SHAMIL, AZ EGYKORI CSERKESZ VEZÉR.

TIFLISZ, GEORGIA FŐVÁROSA ÉS RÉGI VÁRROMJA.

NAGY-MAGYAR VÁROSHELYE A KUMA PARTJÁN.

ABAZA NŐK BIBERD AULBAN, A KIS SZELENCUK VÖLGYÉBEN.

NAGY-MAGYAR VÁROSHELYE A KUMA PARTJÁN.

KÉPEK GRÓF ZICHY JENŐ ÉS TÁRSAI KAUKÁZUSI UTASÁBÓL. — Wosinszky apát-plebános és Jermakov fényképészfelvételei után.

ABAZA HÁZ BIBERD AULBAN, A KIS SZELENCUK VÖLGYÉBEN.

KABARD NŐ ATAZSUKIBAN, A BAKSZÁN-VÖLGYBEN.

Bakunin nézetei, törekvései azonban nemcsak a magyar emigránsoknál találtak kevés visszhangra, maguk az orosz forradalmárok is rendre mind meghasonlottak vele, s csak kevesen helyeselték túlzásait. Gondolkodása, állam-böleletelméletei a legszárzabb modorúak s a hegeli filozofia meddő formulái békójában vergődtek, s azonkívül magánéletének nem épen minden gyannusításon felül álló árnyoldalai sem voltak alkalmasak arra, hogy személye köré csoportosítsák egy ma már politikailag teljesen külvált, habár még mindig érintkezési pontokat kereső kettős eszmeiránynak, a nemzetközi szocializmusnak és a panszláv federalizmusnak híveit.

NEMZETKÖZI TOLVAJOK.

III.

A nemzetközi tolvajsövetkezet képeződését és fiók-tanintézetét sokáig kedélyes, de valótlan ötletnek hitték, míg csak a párisi rendőrség főnöke oly adatok birtokába nem jutott, melyekből kitudt, hogy ilyen iskolák csakugyan vannak. Ugyanis 1893 június végén Párisban a Faubourg-St.-Germain egyik palotáját a tulajdonos távollétében fényes nappal kirabolták. A tolvajok mindent elemeltek, a mi könnyen szállítható volt, csak a butorokat, képeket, csillárokat és az étterem edényeit hagyták érintetlenül. Ellenben a londoni Chubb-féle gyárban készült, kettős ajtajú vasszekrényekben és egyéb tűzmentes fiókokban lévő ékszer, ezüstnemű, pénz és értéktárgyak nyom nélkül eltűntek. A vasszekrény-

KARACSÁJOK KARTDZSURT AULBAN, AZ ELBRUSZ LÁRÁNÁL.

ket álkulcsossal nyitották fel s csak egy kisebb ékszártartó födelét feszítették ki, mivel a hozzá való kulcs a lakatba nem illett. Az ellopott tárgyak értékét a tulajdonos G. marquis 6—700 ezer frankra becsülte.

Harmadfél óráig tartott helyszíni szemle és tüzetes kutatás után végre kitudt, hogy a «munkát» a francia szövözetek tagjai végezték.

A szélrózsa minden részeibe intézett táviratokra többnyire azon egyhangú válasz érkezett, hogy «semmi újság, semmi hír», csakis a belga rendőrség küldött oly tudósítást, mely a sűrű homályba egy parányi fényt vetett. Ugyanis a brüsszeli detektiv-testület egyik kiváló tagjának véletlenül tudomására jutott, hogy az antwerpeni világhírű drágakő-tőzsdén egy angol kereskedő kitűnő szépségű smaragdokat kínálgatott s miután llyenmő drágaköveket az orosz udvar számára keresnek, valószínű, hogy valamely ügynök az üzletet az illetővel kéz alatt meg is kötötte. Ez magában véve nem lett volna valami különös dolog, csakhogy G. marquistól a többi közt két teljes smaragd ékszergarnitúrát is elloptak.

Alig két órával a Belgiumból érkezett sürgöny kézhezvétele után, a párisi rendőrközpontból Lieux és Saver felügyelők Brüsszelbe utaztak. A belga kartárs fent idézett jelentését azzal egészítette ki, hogy az Antwerpenben járt angol drágakő-kereskedő nemcsak smaragdokat, hanem remekmivű zománc tárgyakat is árulgatott. Ezekre azonban vevő alig akadt, egy csésze kivételével, melyet X. helybeli angyimives ötszáz frankon meg is vett.

A jó hírt azonnal megsürgönyözték Párisba, honnan azonban néhány óra múlva azon válasz érkezett, hogy G. marquis úrnak zománc tárgyai nem voltak. A nyom tehát e részben tévesnek bizonyult, s miután smaragdok másutt is vannak s a nélkül is valami különös ritkaságot nem képeznek, a nyom másik részében sem igen biztók.

Amde a mint ez rendszeren történni szokott, az emberi tevékenység gyümölcsét leginkább a véletlen érleli meg. Mialatt Lieux és Saver felügyelők Brüsszelben az ügy földelítésével foglalkoztak, a párisi «Jardin des Plantes»-ben egy fiatal tolvajt abban a pillanatban csíptek meg, midőn egy éltel asszonyosság óráját láncostól oly ügyesen rántotta ki, hogy az illető asszonyosság csak akkor vette észre a rajta elkövetett lopást, mikor a tetten ért tolvajt elfogták.

Vallatás közben az alig 13 éves suhanc elmondta, hogy a zsebmetszést nem régóta űzi, s hogy erre nézve rendszeres oktatásban részesült, még pedig többet magával, kikkel együtt ezelőtt néhány hónappal a londoni tanintézetből Párisba jött. Társai az indóházakban, társaskocsikon, lóversenyeken és színházakban dolgoznak, ő maga pedig a Tuileriák kertjében, valamint a fűvészkertben szokott járni s mesterségét e helyeken űzi.

A megejtett kutatások csakugyan nyomra vezettek, a mennyiben London egyik másodrendű külvárosában a nemzetközi zsebmetszők képezdétjét megtalálták. A jelezett ház második emeletén B. úr tánc- és illem-iskolájában hölgyek és urak számára, reggeli 9 óratól esti 8 óráig nagyon tarka közönség szokott megjelenni. A lakosztály első s közvetlenül az előszobába nyíló termében tíz-tizenkét pár a francia négyes különféle lépéseit gyakorolta, még pedig hegedű és zongora kíséretében, míg a második teremben két teljesen felöltözött természetes nagyságú bábu állott, mely körül fiatal urak és hölgyek sétálgatva, az egyik vagy másik bábu mellény-, kabát- vagy hátsó zsebéből apró csomagokat húzogattak ki. Némelykor a bábu belsejében egy vékony hangú csemettyű szólalt meg, mikor aztán az illető fiatal urat vagy hölgyet, egy tisztességes külsejű úri ember rendszeren nyakon ütötte, vagy fülét húzta meg. A zsebtolvaj-tanfolyam előadásain csak ügyes és szemes egének jelenhettek meg, mivel a dolog velejét azon roppant gyorsaság és könnyedség képezte, mely nélkül sikerre még gondolni sem lehet. Az elemi oktatást nehezebb műveletek követték, mint például beakasztott óraláncoknak a mellény zsebéből való lecsipése, oldalzsebek felmetszése és a mi legnehezebb: a nadrágzsebek megmotosása. A növendékek arra kötelezték magukat, hogy végleges minőségük előtt nem «dolgoznak», utóbb pedig tandíj fejében az eredmény harmadrészét fizetik be az intézet pénztárába.

Az ** utcai intézet letartóztatott tanára abban a hiedelemben, hogy működését nem valamely növendéke, hanem egyik vetélytársa árulta el, a végtárgyalás előtt megvallotta, hogy Londonban az övéhez hasonló iskolákon kívül még egy magasabb képezde is van, hol a nemzetközi betörők szövözetének tagjai a lakatos és asztalos ipar legújabb fogásaiba beavattatnak.

Miután a rendőrséget nem annyira az intézet, mint inkább ennek növendékei érdekelték, azon kellett lenni, hogy a veszedelmes fészek kellő időben, vagyis akkor vetessék körül, midőn abban előadások tartatnak. Amde minden óvatosság ellenére is, a dolog kitudódott, a mennyiben az illető helyen csak egy füzöderek-varró üzletet találtak, melyben három éltel nő ugyanannyi varróépen régi füzöderekakat javítottak. Az üzlet főnöke állítólag Párisban lévén, elfogatása iránt rögtön intézkedtek s a jeles férfin erős őrizet alatt néhány nap alatt Londonba került. A rendőrközpontban az üzlet főnökében egy régóta keresett veszedelmes betörőt ismertek fel, ki azonban az igazságszolgáltatás kezei közül mindaddig kisiklott.

A betörő-képezde dolgában kérdőre vonatván, az ellene emelt vádat felháborodással utasította vissza.

— Nekem, — mondá többek között, — az a bajom, hogy véletlenül minden nagyobb betörés és lopás tudomásomra jut, sőt gyakran a tettesek és orgazdák neveit is ismerem, minthogy azonban a dolog nem érdekel, különben is rendőri vagy detektív nem vagyok, a hallottakat hamar elfelejtem.

— Mielőtt önnek Párisban viselt dolgai iránt bővebb tudomást szereznek, — kezdé Starr főfelügyelő, a derék férfiu szeme közé nézve, — azt a tanácsot adom önnek, hogy emlékező tehetségét kissé elevenitse fel s nekem a Párisban G. marquis házában történt betörésre nézve valami felvilágosítást adjon, mely esetben halás elismerésemre számíthat.

A jámbor férfiu 48 órai gondolkozási időt kért magának, mialatt — úgy mondá — iparkodni fog, hogy a benne helyezett bizalomnak megfelelhessen.

A szabadlábra való helyezés kérdése olyformán lön megoldva, hogy azon esetre, ha T. 48 óra múlva önként nem jelentkezik, mint közveszélyes egyén, valamely tengeren túli tartományba fogja küldetni.

Amde a fenyegetés szükségtelennek bizonyult, mivel T. még a határidő lejártá előtt a rendőrségnél csakugyan jelentkezett.

Értesülése szerint a Faubourg-St-Germainban történt betörést a nemzetközi szövetség belga tagjai követték el, sőt a mi több, azt is megtudta, hogy Brüsszelben és Antwerpenben nem csak a G. marquistól elvitt tárgyak, hanem oly holmik is adtak el, melyeket ezelőtt egy fél évvel Londonban loptak volt.

Ezen adatok nyomán a Brüsszelben újból megkezdett kutatások végre eredményre is vezettek, a mennyiben G. marquis családi ékszerait és egyéb értékes tárgyait elég jutányos áron Antwerpenben és Brüsszelben magához válthatta.

A tolvajok nem kerültek kézre, mivel az illető kereskedők vagy orgazdák kimutatták, hogy a loptott tárgyakat jöhizemileg már az ötödik kéz-ből vették meg, s az első eladó azonosságának megállapítása teljes lehetetlenségnek bizonyult.

MEGŐSZÜLÉS EGY NAP ALATT.

Alig van ember, ki ne hallott, vagy ne olvasott volna oly emberekről, mikor valaki valamely borzasztó esemény hatása alatt igen rövid idő alatt megöszült, bár egészsége épen maradt. A legrégibb időkről is maradt fenn ily események híre, melyeket a történelem is feljegyzett. Így többek között Lajos bajor herceg, ki «szigorú» melléknevet kapott, egykor feleségének állítólagos kedvesét saját kezével megölte; csakhamar meggyőződven annak ártatlanságáról, lelkiismerete furdalásának hatása alatt egyetlen éjszaka teljesen megöszült. Morus Tamás, VIII. Henrik angol király híres kancellárja s a szerencsétlen Maria-Antoinette szintén hirtelen öszült meg, midőn halálítéletükről értesültek. Legismertebb egy fiatal svájci ember esete, ki egy rendkívül meredek sziklafal oldalán levő sasfészek kirablására ment. Mikor a madárfiókokat kiszedte, az anyamadarak meg-

támadták s ő nála lévő kardjával védekezve, egyszerre észrevette, hogy vagdalkozás közben csaknem átmetszette a kötelet, melyen társai tartották. Szerencsére megmenekült, de mikorra felhúzták, teljesen ősz ember lett. Annyira elterjedt ez a hit, hogy még állatokról is beszéltek hasonló eseteket; így egy fekete kakas állítólag fehérre lett, mikor az istállóban, hol bezárva tartották, tűz ütött ki.

Régebben mindenki természetesnek tartotta a hirtelen való megöszülést, mint a rögtöni és nagy lelki izgatottság következményét. Újabban azonban, midőn a természettudományok virágzása megerősítette az embereket a tudományosan meg nem magyarázható csodák iránti kételkedésben, a hirtelen megöszülést is hajlandó volt sok tudós valószínűsnek tekinteni, sőt nyilvánosan gúnyolódtak felette mindaddig, míg egymás után több hasonló eset nem történt, még pedig orvosok és megbízható emberek szemlélésére.

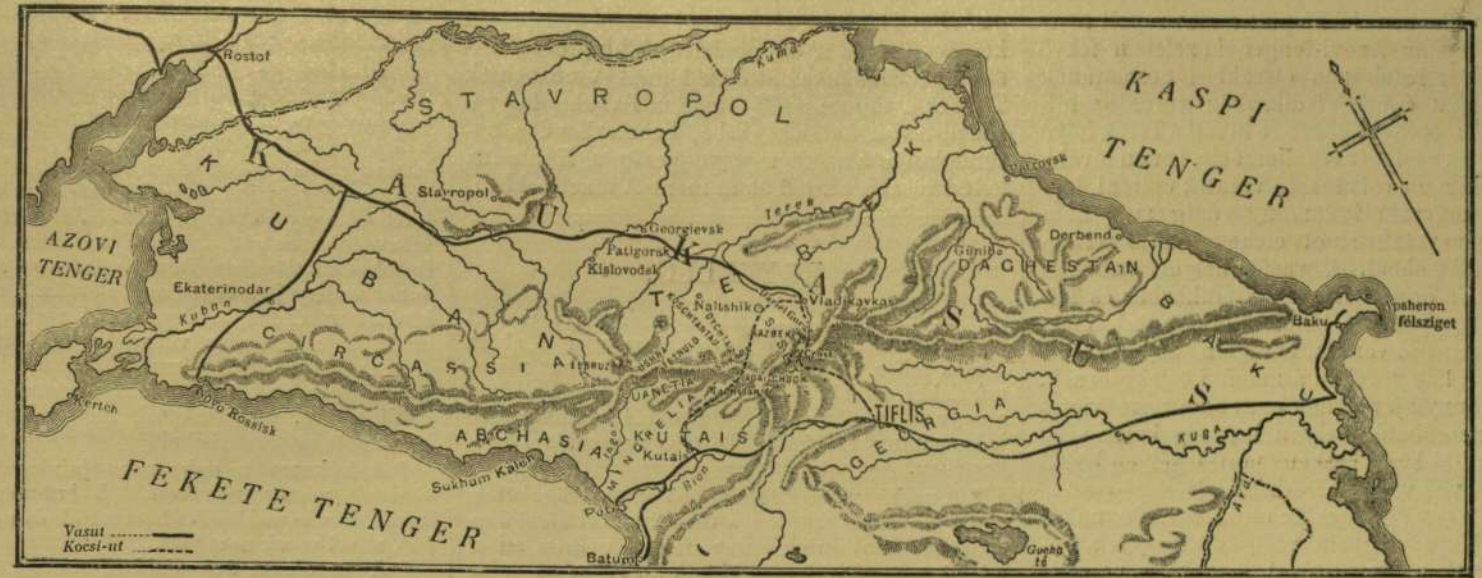
A legelső ily tudományosan megfigyelt eset 1866-ban a greifswaldi egyetem kórházában fordult elő, s dr. Landois részletes leírást közölt róla Virchow patológiai folyóiratában, mely nagy figyelmet keltett. A beteg delirium tremensben szenvedett s ennek hatása alatt rémképeket látott; különösen nagyon félt a fekete kutyáktól, maeskáktól és egerektől, melyek képezelete szerint folyvást ágya körül futkostak. Rémlátása három napon át tartott s a negyedik reggelre egészen megöszült nemcsak a haja, hanem szakála is. Dr. Landois mikroskopi vizsgálat alá vette a hajszálakat s azt találta, hogy az ily hirtelen megöszült hajnál megmaradt a festőanyag, mely a természetesen megöszülő őregknél hiányozni szokott, de a festőanyagot számos léghólyag fedte el. A hirtelen megöszülés oka azonban nem derítették ki, különösen nem, hogy mi módon jönnek létre a léghólyagok, kivülről tolnak-e be, vagy benn szétbomlás következtében állanak-e elő? Az azonban világossá lett, hogy a megöszülést az ideges izgatottság okozta.

Később több észleletet tettek s azt is megállapították, hogy az idegbajokban szenvedőknek legelőször azon hajszálak öszülnek meg, melyek a beteg idegek elterjedése körül vannak. A legtöbb esetben a megöszülés lassú, de néha hirtelen történik; így esetben 5 óra alatt ment végbe. Mindenkor tapasztalták továbbá, hogy a hirtelen megöszülés után a haj többé sohasem nyeri vissza eredeti színét.

Vannak az újonnan szerzett tapasztalatok között még sokkal esodálatosabb természetűek is. Így Daldorfban, Berlin mellett, dr. Reinhard az örültek házában egy 13 éves kis idióta leányt gyógyított, a kinek magaviseletében csaknem szabályos időszakokban, többnyire kéthetenként egyszer, roppant izgatottság s majd feltétlen nyugodtság váltakoztak. Mikor izgatott volt a gyermek, folytonosan izgett-mozgott, bögött, fogait csikorgatta, minden elérhetőt megfogott; alig aludt; arca piros volt, teste nagyon forró s izzadó és általában nyugtalan. Viszont esodás állapotában sokat szundikáló, halványabb s bágyadtabb volt, teste hideg és száraz. Ennél a sajátos betegnél az izgatottság idején sárgászürke, a nyugodtság idején aranyvörös volt a haj színe s ez átalakulás 48—60 óra között történt. Mikroskopi vizsgálat bizonyította, hogy a haj színének változását ebben az esetben is léghólyagok gyülemlése okozta. Dr. Rüber egy 24 éves epileptikus betegen azt észlelte, hogy annak sima, gazdag, sötétszőke haja időről-időre megöszült s jó darabig merev, kondor maradt, miközben egyes szálai meg is repedtek; ezen idő alatt a beteg nagy, szürő fájdalmakat érzett a fején, pár nap múlva azonban a haja ismét lesimult s eredeti alakját vette föl.

Hasonló érdekes észleletet tettek egy ideges két éves leánykán, kit apró dolgok sokszor annyira izgattak, hogy aludni sem tudott. Az izgatottság idején a gyermeknek különben selyem puha, szőke fürtjei lesimultak, de annak elmúlásával újból fürtösökké lettek. Egy más leánytól pedig azt tapasztalták, hogy haja akkor kunkorodott össze, mikor vidám volt; de ha unatkozott, simává lett. Egy táncmulatságon megtörtént, hogy hosszú hajjal lépett a táncsterembe s távoztakor csaknem félánnyival rövidebb haja volt.

Érdekes, hogy a hajnak a színe is gyakran változik betegség következtében. Alibert orvos látta, hogy egy betegnő szőke hajából barnává

A KAUKÁZUS TÉRKÉPE.

lett. Egy másik szőke nőnek typhus következtében kibullott minden haja, s az új haja szőke lett. Több tüdőbajosnál is észlelték, hogy szőke hajok barnává lett. Egy sápkóros leánytól a haj töve öszült meg, a többi rész megmaradt, sőt a sápkór meggyógyítása után új haja nőtt, melyekben ősz nem volt s így a leány feje tarka maradt. Kivételképen ez a tarkaság egészséges embereknél is előfordul. Greifswaldban egy 19 éves szolgának a haja egymást felváltó barna és fehér foltokból állott, mely foltok 2—3 milliméter átmérőjű karikák alakjában mutatkoztak. A fehér hajszálak, mivel a léghólyagok kifeszítettek, vastagabbak is voltak, mint a többiek. Hogyan s miért történt ez az talakulás? azt még ma nem lehet megmagyarázni.

A KAUKÁZUS.

A Kaukázus (Kavkaz) névnek két különböző jelentése van. Egyik értelemben azt a hatalmas hegységet jelenti, mely a Kaspi-tó és a Fekete-tenger közti földszoroson fekszik keresztben, majdnem tökéletesen keletről nyugat felé húzó vonalban. Másik értelemben azt a nagy földterületet nevezi meg, mely a Kaukázus hegységét és környékét magában foglalva, Oroszországnak egyik főkörmányzósága mintegy 30 év óta, mikor e 472,554 négyzetkilométernyi területű s 7—8 milliónyi lakosságú földdarabot az orosz erő végleg hatalma alá hajtotta. Ez értelemben tehát politikai terület, külön tartomány, melynek a Kaukázus hegylánczolatától éjszakra eső része egy kormányzóságra (Stawropol) és két területre (Kuban és Terek területe), ugyanattól

délre eső nagyobb része pedig tizenegy kormányzóságra van fölosztva egy közös főkörmányzó igazgatása alatt.

A Kaukázus hegység párvonalos hegylánczolatokból áll, melyek éjszak felé fokozatosan alacsonyabbak, menedékes oldaluk s végre a stawropoli nagy alföldbe olvadnak át. Dél felé ellenkezőleg fokozatosan magasabbak az egyes lánczolatok, melyek fő vonalainak száma helyenként 4—5, átlag azonban 3 s meredek oldalakkal hanyatlanak alá a Fekete-tengerbe ömlő Rion s az ezzel ellenkező irányú, a Kaspi-tóba szakadó Kura (vagy Kur) folyó völgyei felé. E két folyónak párhuzam az éjszaki oldalra a Fekete-tengerbe siető Kuban, meg a Kaspi-tóba ömlő Terek folyók. Ezeket kívül sok kisebb folyó öntözi a nagyszerű hegység völgyeit. A legnagyobbak egyike a Terektől éjszakra-nyugatra haladó s szintén a Kaspi-tóba ömlő Kuma, melynek nevével oly gyakran találkozunk a népvándorlás korában.

A Kaukázus hegység legnagyobb emelkedései már az örök hó és jég birodalmába nyúlnak föl s itt-ott óriási csúcsokká nőnek, minők a nyugati lánczolat királya, a 18,526 láb magas Elbrusz, a középrész főkupja, a 16,546 láb magas Kaszbeke, melyek mindketten régi idők óta kiégett vulkánok. Ez a két főcsúcs, mint a pontos számadatokból látható, tetemesen magasabb a Montblancnál, s nemcsak a tetők, hanem a környékeik is igen nehezen járható, sőt vannak részleteik, a melyeken emberi láb még nem járt.

A hatalmas lánczolatok közei fensikok, nagy hosszanti völgyek s itt-ott szörnyű mély és meredek szakadékok töltik be.

A Kaukázus éjszaki lába alatt elterülő nagy

síkság részben fátlan pusztaság, részben termékeny alföld, melynek áldása azonban az időjárástól, különösen a tavaszi esőzésektől függ. Ha ez a különben sem bőséges esőzés elmarad, kopár sivataggyá pörköldök az egész, és úgy embert, mint állatot éhínség veszedelme fenyeget rajta. Sok helyt a füge- és olajfa is szabadon tenyészik itt.

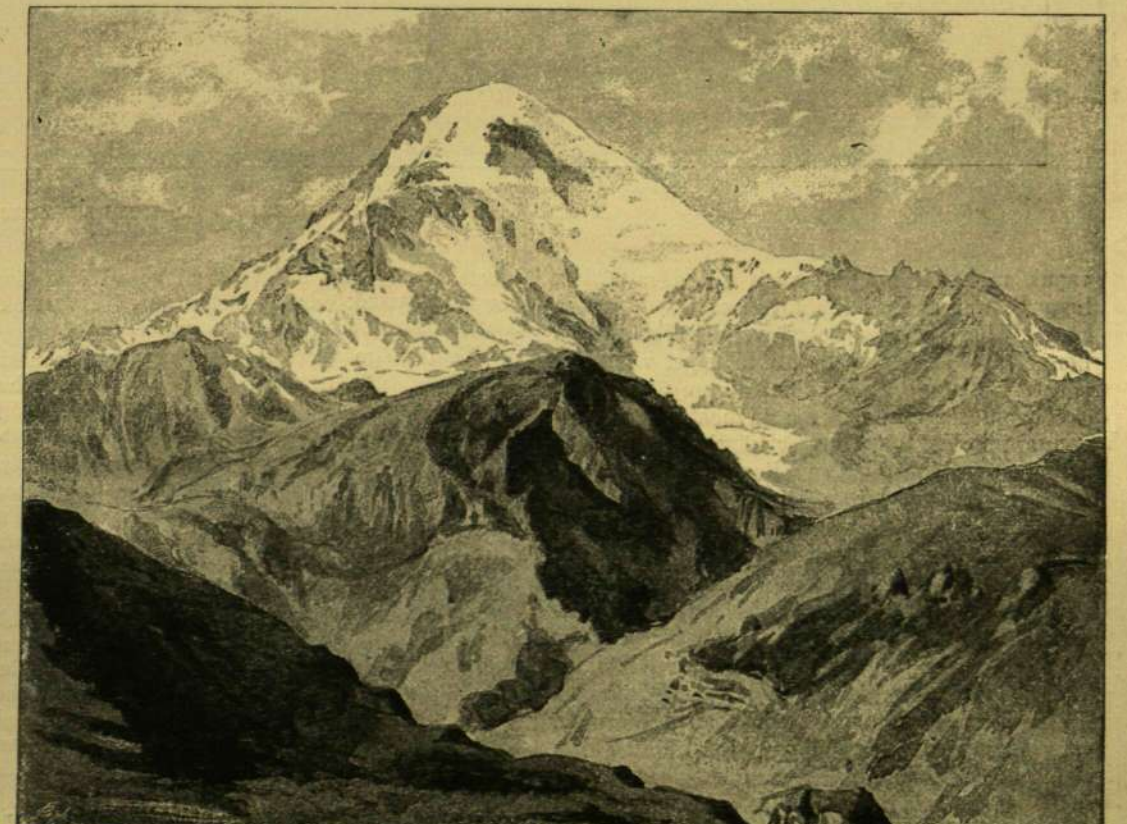
Jóval egyenletesebb és áldóbb hatalmú az éghajlat a déli oldalon, vagyis a Rion és Kura tágas völgyeiben, melyekben az európai gabnemeknek, gyümölcsökön és szőlőn kívül már a délszaki növények több faja is buján tenyészik.

A Kaukázus éjszaki és nyugati bérézeit, kivált az alacsonyabbakat, rengeteg dió-, cser-, tölgy-, szil-, bükkerdőségek borítják, míg a délkeleti és déli magasabb hegyek sok helyütt merőben kopár sziklákban állnak s kivált felsőbb részeiken egyedüli mez a soha el nem olvadó hó és jég. Azonban lentebb s kivált a völgyek oldalain szintén elég dús a növényzet. Egész óriásokat látni az erdők fái közt, melyek alatt igen buja aljnövényzet tenyész; a legérdekesebb egy ernyős virágzatú növény, mely 2—2½ lábnyi átmérőjű s karvastagságú száron álló levelekkel pompázik.

Ez a 1100 kilométer hosszú s 125—225 kilométer szélességű óriás hegység ezelőtt még csak egy emberöltővel is úgy tekintetett, mint népeket és világrészeket elválasztó sánczolat, mert valóban határévez volt Ázsia és Európa közt s elkülönítő hatalma annál nagyobb volt, mert csak némileg járható ösvények is alig vezettek rajta keresztül egyik oldalról a másikra, sőt egyik hosszanti völgyből is a másikba. Mióta azonban az egész terület orosz felsőség alá került, ennek a nehézségnek az elhárítására már is sok tör-

KILÁTÁS AZ ADYLSZŰ-RA A BAKSZAN-VÖLGYBŐL.

A KASZBEK-HEGYSÉG.

A KAUKÁZUSBÓL. — Déchy Mór fényképei után.

tént. Így elsőben is kiépült a stawropoli nagy vasút, mely az Azóvi-tenger közelében fekvő Rostowtól a Kaukázus északi láncolatának közepe táján épült Vladikavkaz városáig fut, nagy nehézségeket győzve le kivált a Terek folyó völgyétől az említett végállomásig. Innen tovább Tiflis felé nem volt lehető vasutat építeni, legálább a műszaki tudomány eddig még nem mert megmérkőzni az ott élébe gördülő természeti akadályokkal. A vasút helyett azonban építették az orosz kormány Vladikavkaz és Tiflis közt egy pompás katonai országútat, mely ez idő szerint fő vonala, bár télen nagyon veszélyes útja a hegységeken átmenő közlekedésnek. Igazán könnyű járátúnak csak az a természetes útvonal mondható, mely a hegység keleti vége és a Kaspi-tó közti keskeny partszegélyen halad el a Kúra völgye felől Derbent felé.

Másik nagy alkotása az orosz kormányának a Rion és Kura völgyein végigfutó, vagyis a Fekete-tengert a Kaspi-tóval összekötő pompás

giek. Ezek közt is illetőleg ezeknek lakóterületein keresik őseink nyomait Zichy Jenő gróf és társai, kik a vladikavkaz-tifliszi katonai úton mentek Tifliszbe, onnan pedig vasúton Bakuba, hogy a Kaspi-tavon át Bokharába, Szamarkandba zárandokoljanak, visszatérve pedig a Kaukázus keleti részeit vizsgálják át mennél tüzetesebben.

EGYVELEG.

* A nagy szárazság Gillot észlelete szerint megváltoztatja a virágok színét. A galagonya, ákác s más fehér virágok tartós száraz nyáron rózsaszínűekké válnak, mivel a rózsaszín jobban ellenáll a nagy világosságoknak. Hasonló okból az ember bőre is barnapiros színűvé válik erős napszúrás következtében.

* A sarkhoz legközelebb eső bányá Alaszkában van a Hal folyó mentén, a Golovin öböl közelében s kitűnő olmot ásnak benne, de csak nyáron, mivel a telet a munkások nem bírják ki. Télen az egész

Kr. e. élt Ita és Kumnit hercegnők tulajdona volt. Mint filigran munka is bámulatos szép.

* Érdekes gyűjtők. Az angolok közt Lonsdale grófnak korbácsokból van nagy gyűjteménye. Avergenny lord búcsra arra, hogy parkjában fejedelmek s nevezetes emberek ültettek fákat. A walesi herceg indiai fegyvereket és edényeket, valamint autografokat gyűjt. A yorki hercegnék hatalmas levélgyűjteménye van. Ashburnham lord szenvedélyesen gyűjti a trónkövetelőkre vonatkozó iratokat s különösen Don Carlosra és Naundorfra vonatkozó gyűjteménye nagy. Beatrix hercegnőnek kiváló fényképgyűjteménye van. Cleveland amerikai elnök neje az egész világon megjelent lapokból összegyűjtötte azokat, melyekben arcképe megjelent. Igen érdekes De Martini nevű napolyi úr gyűjteménye, mely halottak arcának öntött, vagy lenyomott másolataiból áll.

* A kőkorszak egészen napjainkig fennmaradt Szipéria némely részében. A Tokut-völgyben lakó kőkők is kőeszközöket használtak és nefrít baltákat, mivel vasuk nem volt.

* A petroleum ára újabban rendkívül emelkedett, bár a termelés folyvást nagy. A legtöbb petroleum az amerikai Egyesült-Államokból kerül ki, hol 1859-ben még csak 82.000 hordonyit (egy barrell = 42 gallon, egy gallon = 4 1/2 liter) termeltek, 1891-ben már 54 milliónál többet s 1893-ban 48 milliót. Bakuban, a másik fő forrásvidéken, 1880-ban 1 1/2 millió, 1893-ban 24 millió hordonyit volt a termelés. Birmában 1891-ben 6 millió hordóval termeltek. A többi helyeken egy-egy millió hordóra sem megy a nyert összeg.

* Az irógéptől már egy külön betegség támadt. A kik nagyon gyakran használják az irógépet, nemcsak nehezebben kezelik, hanem csakhamar feledékenyekké is válnak s az egyes szavakban nagyobb hibákat ejtenek. Ilyenkor jó az illetőnek hosszabb ideig pihenni, mert a feledékenység veszélyes ideggyűjtés.

* Gyermekegygyilkosok társulata volt a legújabb időkig Ausztráliában Új-Dél-Wales államban és a Társaság-szigeteken. A társulat tagjai saját gyermekeiket mindig megölték s mások gyermekei meggyilkolását hivatalosan végezték. A vadak e bestiákat nagyon tisztelték.

LASZKÁRY GYULA

a dunáninneni ev. egyházkerület főfelügyelője.

A hazája minden ügye iránt érdeklődő igaz magyar nem nézheti közömbösen ama nemzeti-mozgalmakat, melyek immár a haza egysege, önállósága ellen törnek. A mit Kollár, a pesti ev. tó pap, a negyvenes években társával, Hodzsával, Hurbannal, Sturékkel megkezdett, Mojszis, a besztercebányai r. kath. püspök pedig párthiveivel Paulini Tóth Vilmossal, Francziszival, stb. a hatvanas években az «Okolic» (külön tó kerület) követelésével újból felszínre jutott, azt tették most a pánszláv érzelmű tulzok vezérférfiai izgató üzelmek tárgyává. S minthogy a politikai téren nem boldogulhatnak egy könnyen, az egyház gyűléseit s felekezeti iskoláikat választották izgatásuk színterül. Ugyanis az ág. evang. egyház tanács-terméibe a pánszláv bevitték többi közt a nyelv kérdését, s az anyanyelv jogosultságának hangoztatásával úgy az egyház közigazgatásában, mint az iskolákban kizárólag tó nyelv használatát követelték. A négy ág. evang. egyházkerület vagy püspökség közül a dunáninneni nevezett már oly helyzetbe jutott, hogy benne három egyházmegyével (esperességgel) szemben öt csaknem teljesen pánszláv irányú volt. Ez diktált, ez uralkodott, rendelkezett; tó gymnáziumot követelt; az egyházkerületi levél- és pénztárat a pozsonyi magyar hazafias egyház örökösége alól Liptó-Szent-Miklóra helyezte; szóval már kezébe ragadta a rendelkezés teljes hatalmát. De hála az ág. evang. egyház magyar hazafias nagy többségének, ez az egyház autonómiáját felhasználva, még jókor közbe lépett és zsinata s egyetemes gyűlése által az egyházkerületek új kikerekítését hoztálétre. A fent nevezett pánszláv irányú öt egyházmegyét szerte osztotta, egyet a bányai egyházkerülethez, kettőt a tiszaihoz csatolt s ezek helyébe a többi kerületekből négy magyar egyházmegyét adott; így törte meg s tette lehetővé a pánszlávoknak már-már veszélyessé vált törekvéseit. Ezen dunáninneni egyházkerület felügyelője, a már elhunyt Szentiványi Márton, agg kora miatt lemondván állásáról, helyébe nagy többséggel azt a férfit választották meg főfelügyelővé, a kinek nagy része volt a hazafias intézkedések keresztülvételében, s a kitől épen ennél fogva is bizton reméljük és várhatjuk, hogy az így megfekezett rendbontó elemet nem engedí többé fölburjánzni.

E férfit Laszkáry Gyula, a ki az egyházi téren eddig a nógrádi esperessé felügyelője volt. Most június 2-ikán iktattatott be ünnepélyesen előkelő hivatalába a dunáninneni egyházkerület főhelyén, Pozsonyban.

Laszkáry Gyula új hivataloskodását azzal a tapintatos eljárással kezdte meg, hogy ezen egyházkerület püspökét, a pánszlávok által üldözött Baltik Frigyes, ki Liptó-Szent-Miklóson volt lelkes, közelebb a balassa-gyarmati evang. egyház lelkesévé választatta meg, s ezzel a pánszlávokra újabb csapást mért.

Részint új állásának elfoglalása, részint a közélet téren eddig tanúsított hasznos tevékenysége szolgál okúl arra, hogy az új főfelügyelő arcképét e lapok olvasóinak bemutatassuk s egyúttal életrajzának főbb adatait is elsoroljuk.

Laszkáry Gyula ósrégi magyar nemes családból származik. A család első ismert őse az a Latibor volt, ki 1255-ben IV. Bélatól kapott királyi adományt. A Latibortól származó Laszkáryak törzsfőszéke a XVII. század közepéig Turóc-megye volt. Ekkor Laszkáry János az utolsó Terosy leányt (de Szalmateres) feleségül vevén, megnyerte vele annak birtokait: Pribolyt és Szalmaterest is. Minthogy pedig a protestánsok üldözöttesé miatt menekülnie kellett Turóczból, neje birtokán, a hontmegyei Pribolyon telepedett meg, hól háza és temploma nem sokára a honti és nógrádi protestánsok gyűlhelye lett; itt kőrfallal körülvett templomban tartották isteni tiszteleteiket és gyűléseiket. Azóta a család Hontmegyében lakott. Laszkáry István feleségül vette Szent-Iváni Eufrozínát Liptó-

ból. E házasságból származott fia, Laszkáry Lajos, Hontmegye főszolgabírája, majd főpénztárnoka lett. E öröketlen jellemű hazafi az 1849-iki események után a közpályáról elvonult és feleségével, felső-zúdi Sembery Petronellával, gazdaságának élt és egyetlen gyermeke nevelésével foglalkozott. Ez egyetlen gyermeke, Gyula, az ev. egyháznak ez idő szerint ünnepelt fia, 1839 október 11-ikén született Hontmegyében, Alsó-Nyéken. Középszkolai tanulmányait részint Selmeczbányán, részint szülei házában végezte. 1856-ban Budapestre agták szülei a Szőnyi-féle intézetbe s itt mint magántanuló hallgatta a jogi és államtudományokat. 1859-ben élénk részt vett Hontmegyében a protestáns egyházak szabályozására kiadott császári patens elleni mozgalomban. 1861-ben átvette anyai birtokának kezelését; Nógrádmegyébe, Romhányba költözött, s azóta állandóan egyik szerepvivője volt a megye politikai életének. A szabadelvű pártnak eleitől kezdve tántoríthatatlan híve volt s buzgón működött szabadelvű eszmék érdekében úgy is mint megyebizottsági tag, úgy is mint a megye tiszteletbeli jegyzője. 1871-ben megnősült, feleségül vevén ebeczy Tihanyi Borhált, néhai Tihanyi Ferencz temesi gróf és valóságos belső titkos tanácsos leányát. Bár azután családja ügyei és

mintegy hetvenen utaztak Dániába a szives meghívás folytán, s már útközből mindenik dán városban és helységben, melyen áthaladtak, a legkitüntetőbb fogadtatásban részesültek egészen Kopenhágáig, hová külön hajó, külön vonat, melyet a dán király rendelt ki, szállított ben-nüket.

A főváros maga fényben úszott, a házak fel voltak ékesítve, a négy nap tőmegeben lepte el az utazókat, a leányok virágokat dobáltak a vendégek kocsiába. A dán hírlapírók különösen szivesek voltak irántunk.

Három napot töltöttünk a dán fővárosban. Kopenhága legelső szállóiban volt lakás berendezve, minden vendég részére külön háló- és fogadósobával. Fogatok állottak rendelkezésünkre egész nap.

Mindennap lakoma volt a vendégek tiszteletére, melyek között legfényesebb volt a Kopenhága főváros által adott diszebed. A nagy ebédlő-terem pompásan volt diszítve. Az ebéd elején egy egyetemi tanár üdvözölte a vendégeket szép francia beszéddel. Végzavai körülbelül a következők voltak: «Mi dánok nem dicsőkedünk magas hegycsúcsokkal és mély völgyekkel, mint a kontinens népei, de azért vannak remek erdeink; melyekbe hogy ha az urak belépnek, a madarak azt zengik mindenfelé: «Ne felejtsetek el», mihez a pacsióra hozzáfűzi még: «Jöjjetek vissza». S hogy csakugyan el ne felejtsetek bennünket, — ime vigyetek magatokkal egy-egy szál virágot emlékül.» — Ezen szavak után virágzáró hullott alá a terem menyegyzetéről, mely elárasztotta az asztalokat és a mellette ülőket. A virágok mindegyikének szalagjára ez volt írva: «Junius 26. 1895.»

Erre a különféle nemzetiségek nevében egy hírlapíró megköszönte a szives vendéglátást. A magyarok nevében Rákosi Viktor mondott versbe foglalt francia pohár-köszöntőt, melyet élénken megtapsoltak. — Este a Tivoliban volt bucsú-ünnepély, melyben sok ezer ember vett részt. Ez alkalommal e sorok írója emelt poharat a hölgyekre, dán nyelven, mire viszonzásul zajos «éljen»-nel felelt.

Másnap reggel elutaztunk; a határig elkísértek megint külön vonaton és hajón. A vendégek egyhangú véleménye az volt, hogy szivesebb vendéglátást, mint a minőben a dán nép őket ezen néhány nap alatt részesítette, nem tapasztaltak soha. De természetesen is látszott ez olyan művelt nép részéről, minő a dán, melynek számarányához képest, mint általános ismeretes, a legtöbb írója és költője van. Majdnem hihetetlen, de való, hogy az egész Dániában, olvasni és írni nem tudó emberre nem lehet akadni.

Ezen általános műveltséget ők az iskolák nagy számának köszönhetik. Minden valamirevaló helységnek megvan a maga hírlapja, melynek támogatását a legszegényebb párszt is polgári kötelességnek tartja. A műveltség e magas fokát részben a főiskolák hallgatóinak is köszönhetik, kik beutazzák a vidéket, mindenfelé ingyenes előadásokat tartva a nyelvekből és a gyakorlati tudományokból.

A sport különösen el van terjedve Dániában, kivált a kerékpározás. A fővárosban 25, a vidéken pedig összesen 850 kerékpározó egyesület van. Érdekes fölemlíteni, hogy az utolsó évtizedben 60.000 kerékpárt vittek be Dániába, a mi egy 2.400.000 lelket számláló országhoz képest óriási szám. Egylőre ezeket jegyzem föl ez érdekes országban tett látogatásom alkalmából.

Lord Albert.

IDOMÍTOTT FÓKÁK.

Az állatok szelidítése és idomítása a legrégibb hajdankor óta szokásban van. Már Orpheusról olvassuk, hogy zenéjével a legvadabb állatokat is meghódította; arról meg épen történeti följegyzések beszélnek, hogy a rómaiaknál a Bacchus-ünnepken szelidített oroszlanok vagy tigrisek voltak a népes utcákon átvonuló ünnepi díszkocsik elé fogva, avagy hogy római nagyurak kutya helyett egy-egy szelidített orosz-

A KAUKÁZUSBÓL. — KARACSAJ TÁNCZ KART-DZSURT FALUBAN.

Jermakoy fényképe után.

vasút, melynek nyugati vége két ágra oszlik, hogy Batum és Poti kikötővárosokkal egyiránt közlekedhessék, míg keleti vége a Kaspi-tóba benyúló nevezetes Apscheron félsziget világhírű városáig, Bakuiig, a kőolaj (petroleum) fő hazájáig és első piacáig ér. Ezen az úton most rendes mindennapi dolog a két tenger közti közlekedés, a mi nagyon élelénkítőleg és föllendítőleg hat az út egész mellékére, különösen pedig az útvonal közepe táján eső Tifliszre, mely a Keletnek ezen a pontján már nagyrészt európai szint öltött.

A természeti szépségekben, magaslatokban és völgyekben rendkívül bővelkedő Kaukázus páratlanul gazdag néprajzi tekintetben is. Mintegy ötven-hatvan nép maradványai s töredékei találhatók itt, hol szétszórtan, hol együtt, melyek főleg a népvándorlás zivatarai közben vetődtek, vagy menekültek ide, hogy aztán külön-külön elzárt lakóhelyeiken mind maig megőrizték faji sajátosságukat, sőt nyelveket is. Valóságos eleven múzeuma a Kaukázus a különféle nép-típusoknak, melyeket négy főcsoportba osztottak osztani, u. m. árják, georgiak, urál-áltájak és lesz-

bánya elhagyatott, s tavasszal az új munkások magukkal viszik oda az élelmi szert. Eszkimókat is alkalmaznak a bányákban s dícsérik őket.

* Mesterséges tejet készítenek újabban Franciaországban. Színre nézve hasonló a tehéntejhez, azonban Meillére vizsgálata szerint nagyon kevésbé tápláló s nem mindenkor mondható ártalmatlannak.

* Az osztyákok és szamojédok pusztulását főképp az orosz kereskedők okozták az által, hogy pálinkával itatják őket, csakhogy esereáruikat könnyebben megszerezzék. Igen gyakran 2—3 darab ércgombért, melyet a nők ékszerül használnak, 6—7 rubel értékű prémet vesznek.

* A német egyetemek az 1891/2-iki iskolai évben 24 1/2 millió márkába kerültek, mely összeg nagyon különbözőképp oszlott meg. Münchenben 264, Berlinben 486, Jénában 1011, Königsbergben 1326, Kielben 1381 márkába került egy-egy hallgató. A 11 egyetemen 2325 tanár s 27.410 növendék volt, köztük 6760 jogász s 8137 orvos-növendék; a többi teológus és bölcsész.

* A dasuri nagy pyramisban, melyet nem rég nyitottak meg, eddig már 5520 darab értékes régiséget találtak, köztük egy pompás arany ékszer, mely a felirások szerint a körülbelül 2400 évvel

lással kísérgettek magukat. Azonban a régiek állatszeliidítők mestersége már nagy idő óta feledésbe ment. Vannak ugyan ügyes állatszeliidítők ma is, de olyan nincs, a ki a fenevadakat szabadon merhetné magával ide-oda hordozni. A legtapasztaltabb állatmutatók is csak erős vaskalotokban tartják s állítják a közönség elé a ragadozókat s mutatványait is csak ott tudják s merik velök végezni. Még legmerészebbek a keleti, főleg pedig a hindu kigyószeliidítők, kik óriáskigyókat szabadon mutogatják, a nélkül, hogy a nézők biztonságát veszélyeztetnék. A nyugati s különösen az európai állatszeliidítők már csak a ketreczekben tudnak uralkodni állataik fölött. Az első nagyobb állatszeliidítők közül csak vagy harmincz évvel jelent meg a nyilvánosság előtt a német Kreuzberg, ki általános bűmületet keltett azzal, hogy oroszlanokat, hiénákat, kutyákat, és egy bárányt együvé mert zárni egy ketreczbe s ez állatok békén maradtak.

Egymás után tünnek föl azóta, mint állatszeliidítők, a holland Aken, a francia Henri Martin, az olasz Fiumirin, a híres orosz szeliidítő Batty s utánzó Dagesell és Kaufmann, sőt több nő is. Napjainkban leg híresebb állatszeliidítőt tulajdonos Hagenbeck, kinek állatait azonban nem annyira ő maga, mint inkább a vele együtt működő Mehrmann szeliidíti és idomítja. Maga Hagenbeck inkább csak kereskedő, ki az állatkereskedést látja el jó pénzért a legkülönbözőbb ritka állatokkal.

Az állatszeliidítésről és idomításról igen érdekes dolgokat beszél Mehrmann. Ő szerinte ez a dolog nagyon egyszerű. Arra ugyanis, hogy valaki állatszeliidítő legyen, nem elég a bátorság, erő és vállalkozás; arra születni kell. A kiben nincs meg erre a természetes képesség, az el nem fogja sajátítani soha. De még a rá teremt embernek is roppant türelemre, kitarásra, szelid ügyességre és nagyon éles megfigyelő képességre van szüksége, mert az állatok természetét egyenként kell kitanulni s eljárását ahhoz alkalmazni. Ez az egyenként való megfigyelés annyival szükségesebb, mert egyfajta állatok közt is éppen úgy vannak tehetségesebbek és butábbak, mint az emberek közt. A butát semmi módon nem lehet sem megszeliidíteni, sem idomítani. Aztán nagy fontosságú az állatok kora és származása is. Venebb állatot teljes lehetetlen valamire oktanni. Csak kölykökkel lehet boldogulni s azok is csak 4—5 évig használhatók, mert később megújnak és megtagadják az engedelmességet. Aztán csak vadon született kölykök használhatók. A fogásból születettek sokkal nehezebben szoknak hozzá egy emberhez, mint amazok, melyek kézre kerítésük után mindaddig csupán a szeliidítőtől érintkeznek, míg végképp hozzája nem szoknak. Az ilyeneket szelidítsék, nyájias bánással és nyalánkságokkal annyira meghódítja a szeliidítő, hogy utóbb tetszése szerint bántathat velök. Legnehezebb boldogulni a rendkívül vad természetű jegesmedvével, és legkönnyebb az elefánttal és a fókával, mert ezek igen értelmesek, csak hogy az elefánt egyszerűen igen bosszúálló is, miért nagyon vigyázni kell, hogy valami megbántással bosszúra ne ingerelje a szeliidítőt, míg állandó jó bánás mellett nemcsak tanulékony, hanem szorgalmas is, a mennyiben a neki tetsző dolgot sokszor magától is gyakorolgtatja.

A fókákkal legtöbb ügyességet és furcaságot meg lehet tanulni; csak az a baj, hogy teszik alkatánál fogva sokszor olyan dolgot sem végezhetnek, a mit különben jól megértenek. A Hagenbeck állatszeliidítésében levő fókákat sikerült megtanítani gitárpengetésre és doberésre is, és e közben akadt olyan, mely szándékosan bohóskodott. Ugyanis a doberő, ha furcsálkodni akart, szándékosan előbb kezdte meg vagy hagyta el a doberést, mint a hogy az ütem kívánta, míg mások pontosan alkalmazkodott a gitárpengetők üteméhez. Más fókákat sikerült megtanítani a pipázásra is; ha aztán a mutatványok közt erre kerül a sor, kihasalnak medencéjük szélére s egész kedélyesen pöfékelnek, mint valami eszkimók. Ismét mások nekibátorodtak annak is, hogy pisztolyokat süsse el. De még sok egyebet is könnyen és hamar megtanulnak, mert rendkívül gyors fölfogásuk, s ha a szeliidítő hallal, czukorral, vagy édes tejjel kedveskedik nekik, nemcsak engedelmesek, hanem szinte lesik, hogy mit kíván

tőlük a szeliidítő. Képünk ezeket az idomított fókákat mutatja be.

Nevezetes, hogy a vadállatok igen válogatósak a női szeliidítőkben. Legkészségesebben meghódolnak a 17 és 30 év közti nőknek, míg az idősebb nők iránt engedelmesebbek. A férfiaknál éppen nem tesznek ilyen különbséget, mire példa egyebek közt az, hogy Fiamini és Henri Martin még 60 éves korukban is akadálytalanul végezhettek velök mutatványaik.

Előfizetési felhívás.

A „Vasárnapi Ujság”, a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *eredeti elbeszéléseket* és életképeket, részben illusztrálva, közöl Jókai Móról, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, Herman Ottóntól, Petelei Istvántól, B. Büttner Línától, Szívós Bélától, Kazár Emil-től, stb., s hogy az eddigien még jóval több szépirodalmi olvasmányt nyújthasson olvasóinak, 1895. évi januártól kezdve hetenként egy félfülvél bővíti. „A Vasárnapi Ujság regénytára” czimű állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a fölap, szintén művészeti képekkel van díszítve.

A „Vasárnapi Ujság” társalapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő „Politikai Ujdonságok”, melyet mint az *események híú és részrehajlatlan előadóját*, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a *napilapokat is sok tekintetben pótolja.* A „Politikai Ujdonságok” állandó melléklete a „Magyar Gazda” czimű gazdasági és kertészeti képes lap, s ezen felül *rendkívüli mellékletekkel is bővíti lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két nagy ívre terjedő tartalma.*

A „Politikai Ujdonságok” újabban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

Előfizetési áraink évnegyedre:

- A „Vasárnapi Ujság” 2 frt — kr.
- A „Vasárnapi Ujság” s a „Világ-krónika”-val együtt 2 frt 40 —
- A „Vasárnapi Ujság” és a „Politikai Ujdonságok” 3 frt —
- A „Vasárnapi Ujság” és a „Politikai Ujdonságok” s a „Világkrónika”-val együtt 3 frt 40 kr.

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

Villámujtótt templom Wenzlow szászországi faluban. (A „Politikai Ujdonságok”-ból.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Költemények. *Irtá Kempelen Farkas. Budapest, 1895.* Kellemesen lepi meg az olvasót e csinos kis gyűjtemény; olyan, mint tavaszi reggel a mező, hol minden fiatal, minden friss, minden harmatos. Kempelen Farkas költői tehetségében nincs valami sok erő és eredetiség, de van bizonyos üde báj, gyöngyöz érzelmisség, mely nem téveszti el hatását a kedélyre. Az ifjú szív fényes ábrándja csillog s könnyű bánatja felhőzik e költeményekben. Egy pár kivétellel a szerelem a tárgy, a sűrű felhőkön megtört szivárványos szerelem. Kempelen Farkasban a lovagkor lelke él; a nő magas eszmény gyanánt helyezi oltárra s imádatlalt fordul felé. Verseiben sehol sincs sikamlós czélezás, blazirt romlottság, szemérmetlen érzékiség s más e fajta bódító szere a századvég hanyatló lyrájának. Barátjáról így ír:

„Egy férfit ösmerek, — ha leánykával beszél, Szava nem esábitó, enyegző buja szél, Mely arra les csupán, hogy fújhassa odább Ártatlan, védtelen szíú lelkék himporát.”

Az hisziszűk, magát is jellemzi e sorokkal. Kötetét oda lehet adni bármely ártatlan fiatal lány kezébe. A költemények nyelve lendületes, festői; szerző sokszor meglepő erővel és tömörséggel tudja gondolatát szavakba önteni, pl. a „Tempi passati” cziműben az elmúlt lovagkor után sohajt; bár úgy volna, mint akkor, az volna mindenkié, a mi megilleti:

„Sasoké a szikla, patkányé a pincze.”

Nyelvén csak itt-ott látnuk föllokat, melyeket a dívatos nyelvrontás érintése hagyott rajta, ilyen pl. „Nem-é apák jönnek?” A „nem-e” kifejezés ragályának, úgy látszik, ma már az épebb nyelvérzék sem igen tud ellenállni, pedig kevés hasznoló fülbántó eltorzítása van a magyar nyelvnek. Szerző verselése is általában jó, bár még távol áll attól a művészi bevégettetségtől, melyet csak alapos tanulmány s hosszas gyakorlat adhat meg. Iy technika mellett azonban már teljesen lehet élvezni a verset, mint a hogy tényleg nem csekély gyönyörűséggel olvastuk Kempelen Farkas költeményeit. Néha ugyan talán kelletlenül jobban érezzük az idegen hatást (pl. „Hogy oly sokáig” czimű verse Heine „Az értelem bírói széke” kezdetű versének gyöngye viszhangja) s gyakran találnuk szintelenebb darabokra, de a gyűjtemény nagy része valóban élvezetes olvasmány. A sikerültebbek közül néhányat a czimét példaképpen ide jegyezzük: Tempí passati. A befagyott tó, Téli estén, Zongora mellett, Fantom, Hideg közöny, Maga igen, Jó hát, A miről nékem, A nyár, Tévezett csillagok, Menned kell. Sötét órák, Tizenöt év múltán, Kormány nélkül, A csinos kiállítású kötet ára 1 frt 50 kr. Mutatványúl ide itatjuk a következő pár költeményt:

A nyár.

Nem is tudom, hogyan jött az egész;
A nyár hozott bennünket össze . . .
Aranyugaras, forró nyári nap
Szívem a szívedhez kötötte.

Fehér virágot hullatott a hárs,
És édes illat szállt a légben,
Minden bokorból dal esendült, mikor
Először a szemembe néztem.

Mikor először fogtam a kezéd,
A fán madár csókolta pártját,
S féjünk fölött, harmattól ittasan
Két aranyaszárnyu lepke szállt át.

És azalatt, míg téged néztelek,
S ajkad nyílását lestem elbűvölve:
Aranyugaras, forró nyári nap
Szívem a szívedhez kötötte.

Kormány nélkül . . .

Kormány nélkül, vitorla nélkül
Uszik hajóm az óceánon . . .
Messez sodort az ár a parttól,
Talán többé soha se látom.

Pedig egy lány áll a fövényen,
Egy édes, szelid-arcú lányka,
Tűnő alakja beleolvad
A szürke, végtelen homályba . . .

A szívem, lelkem, üdvösségem,
Mindent, mindent odadnék érte, —
Nincs vágyam más, csak lent a porban
Térdelve, úgy imádni téged!

Csak érted élek, rajtad kívül
Nincs senkim, senkim a világon.
Kormány nélkül, vitorla nélkül
Uszik hajóm az óceánon . . .

A párbaj, írta ifj. dr. *Vukovics Sándor*, pozsonyi tanár. Az Eggenberger-féle budapesti könyvkereskedés bizományában kapható; ára 1 frt. A sokat vitatott, mindig elítélt, de azért eddig ki nem irtatott nagy társadalmi kérdésnek egész történetét összefoglalta e könyvben a szerző, a különböző elméletekkel együtt, sőt megemlékezik azokról a különböző időbeli írókról is, kik a párbajról irtak. Sok forrást használt, hogy oly anyagot állított össze, mely ezt az ügyet minél jobban megvilágítsa s fel-tüntesse, hogy a középkor e maradványa mennyire beásta magát mai társadalmunkba is.

Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története, írta *Graca György*. A Lampel-féle (Wodianer és fia) könyvkereskedésben füzetként megindult terjedelmes illusztrált munkából a második kötet is elhagyta a sajtót. A munka népszerű modorban van írva és szorgalmasan összeállítja az eseményeket. Felhasználta sok új adatot is, s az előadást számok képpel, rajzzal érdekési, legtöbbször egykorú képekkel, proklamációk, levelek hasonnáival. Az új kötetben az első népképviselési országgyűlés megnyitásától a Kolozsvár elesteig terjedő események leírását kapjuk. A könyv díszesen van kiállítva, vászonba kötve, elől a budai honvédszobor domború aranyos képével. Ára díszkötésben 7 frt.

Verne Gyula összes munkáinak egyedül jogosított képes magyar kiadásából a 13. és 14. füzetet küldte szét a Franklin-Társulat. A két füzet az „Utazás a holdba” czimű regényt tartalmazza, Gaal Mózes új fordításában, s gazdagon van illusztrálva. Ez új olesó kiadás egy-egy füzetének ára 20 kr. bármely hazai könyvkereskedésben. Előfizethetni a vállalatra 1 frtjával 5 füzetre, akár a Franklin-Társulatnál, akár a könyvárúsnaknál.

Beniczky név válogatott regényeiből. Singer és Wolfner kiadásában a harmadik sorozat 16—17-ik füzetét jelentek meg. Tartalma az „Arany kigyó” czimű regény. Egy füzet ára 25 kr.

Uj magyar szavalókönyv az ifjuság számára, írta *Palágyi Lajos*. Kiadja az Athenaeum-társulat. A szerző az ifjuság számára kívánt adni oly gyűjteményt, mely szavaltat darabokról gondoskodjék különböző alkalmakra. Különösen figyelt rá, hogy az ifjuságban a történelmi érzék fejlesztésé s a mai, nagyon redlis gondolkodásban az eszményi fel-fogás is ápoltsék. A csinos kiállítású, kemény kötésű könyv következő csoportokra oszlik: „Ódák és hazafias költemények”, „Magyar történelem”, „Világtörténelem”, „Vegeyek” és „Mesék”. Ára 50 kr.

Siketnéma világ. „Siketnéma Világ” ezimen indult meg Budapestben az a siketnéma érdekeit képviselő lap, melynek *Atyimovics Péter* a felelős szerkesztője és kiadóulajdonosa.

A budai krisztinavárosi szinkörben június 4-én a „Kis hőrség” czimű énekes bohózatot adták, melynek harmadik felvonásában Kovács nagy vigan éneklí Stojanovits Jenő sikerült tréfás dalát. A szinkör falai megszokták már az e dal után felhangzó tapsot, de akkorát még aligha hallottak, a minő most fölhangzott. Ennek a szokatlan lelkes tüntetésnek pedig az volt az oka, hogy a közönség fölfedezte egy pályhalyon — báró *Bánffy Dezso* miniszterelnököt, feleségével együtt. A nézőtér fel-állt, felé fordult és lelkes óvációkban részesítette. A Kovács által énekel Kálnoky-dal szövege ugyanis a következő:

A Ballpatzon a palota
Akármí tág és szép is,
De neked, sajna, a világ
Künn tágasabb mégis!
Hurockodj onnan most ki
S utánad vigan bevonul
A kedves Goluchovszky.
Kálnokyé a hosszu orr
És Magyarország oly vidor
És minden zvir, minden bokor
Kídjája: „Éljen Agenor.”
És Bánffy vigan jön haza
És örülteik általa
És nagy víváltal fogadjja
A mamelukok csapatja.
Kárpátoktól Adriáig
Hoeh Bánffy! Hoeh sokáig!

A dalt taps, éljenzés és hocholás követte, míg a miniszterelnök mosolyogva ült pályhalyában.

A szinkörben július 5-ikén kezdi meg *Jászai Mari* asszony vendégszerelését „Medea”-ban. Ezenkívül az „Otthon”-ban és „Elektra”-ban lép még föl a művésznő.

Szakfolyóiratok. A *Természetrizsi Füzetek* (a nemzeti múzeum évnegyedese folyóirata) szerkesztését a legújabb füzetnél *Mocsáry Sándor* vette át, miután az eddigi szerkesztő, dr. Schmidt Sándor, műegyetemi tanárrá nevezetett ki s a

múzeumtól megvált. Az új szerkesztő, a vállalatnak eddig buzgó támogatója, igéri, hogy e füzetek ezentúl is a múzeum kincseinek és hazánk természetrajzi viszonyainak megismertetését tartják fő feladatnak. Az új füzetben számos szaktudományi dolgozat foglalkozik a természetrajzzal, az állatvilággal, növényekkel. — A *Magyar Könyveszemle*, a nemzeti múzeum könyvszeti szakfolyóiratának az évi második füzet, változatos és bő tartalommal jelent meg. A folyóiratot a miniszter megbízásából *Schönherr Gyula* szerkeszti.

MI UJSÁG?

A hivatalos lap elég érdekes néhány nap óta. Pár nappal ezelőtt új magyar mágnsok kinevezését közölte. Ez sem gyakran történik, noha a magyar főri családok száma megapadt. A főrendiház fölfrissítésére most éppen alkalom kínálkozott, hogy egy pár család arra a polczra emeltessék, melyen a főrendiházi piros székek állnak. *Vigyázó* Sándor nagybirtokos grófi rangot nyert. *Bohus Zsigmond*, ki különben már tagja a főrendiháznak kinevezés után, báró lett; e rang és a főrendiházi tagság kiterjed testvéröccseire *Lászlóra* és *Istvánra* is; *Solymossy József* erdélyi nagybirtokos szintén báró lett. *Solymossy*nak a fia is bejutnak a főrendiházba. Hír szerint még a *Jankovich*-család egyik ága, továbbá a *Döry* és *Semsey*-családok emeltetnek még rövid idő alatt a főrangú családok közé. Nem lehet ezekben észre nem venni a korona bizalmát a kormány iránt, mely e kinevezések által megkapta a többséget a főrendiházban az egyházi-politikai intézkedések hátralevő részének befejezéséhez. Most megint az egyházi-politika foglalja el a kormányt, mint szintén a hivatalos lapból olvashatni. Már több nap óta közli e lap azokat a miniszteri rendeleteket, melyek a polgári házasságra, a polgári anyakönyvekre, a gyermekek vallására, vonatkoznak. Mind ez a kor-szakos három törvény október elsején lép életbe. A miniszterek tehát igen terjedelmes utasításokkal látjuk el a hatóságokat, a végrehajtó közegeket. A polgári anyakönyvvezeteket nem sokára ki is nevezik, s a törvény életbe léptetésegy gyakorlatokat tartanak velök, mert az állás egészen új, a teendője pedig egyenlő eljárást követel.

A királyné *Bárfán*. Erzsébet királyné július elsején alkonyatkor érkezett *Bárfára*. A Deák-fogadóban 21 szoba van berendezve, de abból a királyné csak hármat vesz igénybe, a többi kiséréte foglalja el. Ő felsége óhajta szerint a közönség távol tartja magát, mikor a királyné sétáit teszi. Mindjárt megérkezése után nagyobb sétát tett, másnap pedig megkezdte a fürdőzést. Az erdei sétáitokban bő választék kínálkozik, mert 37 kilométernyi jól készített és jókarban tartott erdei út áll a közönség rendelkezésére Közép-Európa legszebb fenyesében.

A királyné *Bárfán*. Erzsébet királyné július elsején alkonyatkor érkezett *Bárfára*. A Deák-fogadóban 21 szoba van berendezve, de abból a királyné csak hármat vesz igénybe, a többi kiséréte foglalja el. Ő felsége óhajta szerint a közönség távol tartja magát, mikor a királyné sétáit teszi. Mindjárt megérkezése után nagyobb sétát tett, másnap pedig megkezdte a fürdőzést. Az erdei sétáitokban bő választék kínálkozik, mert 37 kilométernyi jól készített és jókarban tartott erdei út áll a közönség rendelkezésére Közép-Európa legszebb fenyesében.

Gr. *Zichy Jenő* expedíciója. Az ő magyarok nyomait kutató expedíció elérkezett *Bokharába*, és Szamarkand városban tartott pihenőt június közepén. A legrégebb adatok szerint a magyarok őshazájának erre van déli határvonalá, a hol az iráni népekkel érintkeztek. Még a XV. századból is említi, hogy a tatárok ellen itt özöbgekkel együtt magyarok is harcoltak. Régi térképek Bokhara város mellett *Hum* törzset is feltüntetnek, de már régen

IDOMITTOTT FÓRÁK.

nyoma veszett. *Mazar* névvel ma is több községet lehet találni. Vajjon csakugyan a Madzar (magyar) szó emléke ez, vagy az arab Mezar (bucsujáró, temető), ezt még el kellene dönteni.

Az expedíció június 10—11-én 28 óra alatt átkelt a Kaspí-tengeren *Baku* városából *Uzun-Adába* (Hosszu-szigetre). Onnan az expedíció tagjai transzkaukázusi orosz hadi vasuton két teljes napig egy folyóban utaztak 50 foknyi (Celsius) hőségben a homoksisvatagokon keresztül. Az új orosz telepek egy-egy fél napi távolságban mutatnak csak életet, de az ott lakók is valóságos számkivetésnek tekintik itteni többnyire hivatalos foglalkozásukat. A régi kulturárosok, mint *Merv*, *Amu-Darja* csak romjai a réginek. A nagy *Amu-Darja* (a régi *Osus*) folyó felett épült rozoga hidon félórásig megy a vonat. Itt ér a vonat *Bokhara* határába, a mely szintén homoksisvatagokkal és termékeny ösökkel váltakozik. Bokhara termékeny síkság közepén fekszik. Ó-Bokharában a régi keleti tarka élénk élet folyik; a mérföldnyi távolságban épült Új-Bokhara teljesen orosz telep, a hol a politikai ügynökség palotájába szállásolták el az expedíció tagjait a legnagyobb előzékenységgel. Az expedíció innen tovább folytatta útját *Szamarkand* felé, a hol 300 verstel közelebb van a kínjai határhoz, mint a Kaspí-tenger keleti partjához. Ó-Bokharában az utasok megtekintették a várost, az emir palotáját, a templomokat, iskolákat, a bazárokat, stb. Megtekintették továbbá az emir nyári palotáját.

A bokharai emir június 17-ikén fogadta az expedíció tagjait a Bokhara melletti *Kermineben*. A vasuti állomásnál az emir egyik előkelő hivatalnok a várt, s három kocsi vitte a vendégeket a fejedelmhez. A palota kapuja előtt orosz katonai diszgyennyhűben bokharai katonák állottak őrt. A kapu alatt várokozott az udvari méltóságok és tiszteltetjesen üdvözölték az expedíció tagjait. A palota első termében nem voltak butorok, csak értékes keleti szőnyegek; a másodikban néhány európai szék és egy karszék állott. Néhány perczel később megérkezett az emir, magas szép barna férfi, a ki a grófnak kezét nyújtott. Később kezét fogott az expedíció tagjaival is, miután ezeket a gróf egyenként bemutatta. Azután egy kézműdolattal leülésre szólította fel vendégeit. Gróf *Zichy Jenő* hosszabb magyar beszédet mondott, a melyet az expedíció egyik tagja arabul tolmácsolt. Az emir kérdezőskö-

dött az expedíció ezéja és utiránya felől, s megengedte, hogy az expedícióról megírandó munkában arcképét közöljék, végül kéznnyújtással elbucszott. Késszel ezután átadták a grófnak az emir ajándékát. *Bokharai csillag* érdemrendet és az emir arcképét. Viszont a gróf egy pompásan kidolgozott nikkell-órával kedveskedett az emirnek. Mielőtt a vendégek Kermineből távoztak, az emir gazdagon megvendégelte őket. Az expedíció tagjai még azon a napon tovább utaztak Szamarkand felé, honnan Bakuba folytatták útjukat.

Salamon király sírköve. Az ezredéves kiállítás történelmi főcsoportja igazgatójának kérésére a hercegprímás kieszközlölte dr. Flopp János parenzopolai püspöknel, hogy ez Salamon király sírköveinek a pólai püspöki kertben őrzött töredékét a kiállításnak engedje át és dr. Weisshäupfel Rudolf pólai tanárnak engedje meg, hogy a sírkő hiányzó részei után kutathasson. A sírkőtöredék már meg is érkezett Pólából. A kemény mészkőből faragott sírlap 1 1/2 méter hosszú és 47 centiméter széles s minden díszítés nélkül való. Felirása a következő: *«Hic Requiescit Illustrissimus Salamon Rex Pannoniae.»* Az ország régi neve: Pannonia, a melyet az Árpád-házból való első királyok rendszeren használtak, a sírkő eredetisége mellett bizonyít.

A kiállítás dísz-oklevelei. A kiállításn nyerendő kitüntetések okiratainak megrajzolását a kereskedelmi miniszter művészekre bízta. A díszokmány ternének elkészítésével Lotz Károlyt és Rauscher Lajost bízta meg, a millenniumi nagy érmet igazoló okmány tervezésével Vágó Pált, a kiállítás érmet igazoló okmány tervezésével Dörre Tivadart, a közreműködők okmányának tervezésével Benczur Bélát, az elismerő-okmány elkészítésével pedig Krieger Gyula Párisban élő művészüket. A művészek közül Benczur Béla már benyújtotta kész tervét a kiállítás igazgatójának. A nagy finomsággal megrajzolt okiraton a címerére támaszkodó Magyarország az elismerés báberjait nyújtja a munkásnak, a kit az összes művészetek, tudományok, az ipar és a kereskedés jelvényei vesznek körül. E jelenet fölött egy géniusz lebeg, kezében a haladást jelző világító fáklyával.

Hatvanöt doktor felavatása az egyetemen. Julius első napján a budapesti tudomány-egyetem rektora és tanácsa 65 végtelt egyetemi hallgatót avatott doktorrá és pedig 29-et jog-, 17-et államtudományi, 19-et orvos- és 2-öt gyógyszerész-doktorrá. Az egyetem terme szűk lévén ily tömeges szertartásra, az ünnepély a vármegyelébe közgyűlési dísztermében folyt le, hol nagyszámu, díszes közönség jelent meg. Az eskümtánt *Rapaics* hit-tudományi dékán olvasta fel. A doktori kézfogás után *Fodor* József rektor beszédet intézett az új doktorokhoz. Az államtudományi doktorok közt voltak Hunyady József gróf, a főszertartás-mester fia, Wilczek H. Vilmos gróf, ifj. Reiszig Ede, ifj. Hollán Sándor és Antal Jenő, a jogkari dékán fia.

Sub auspiciis regis. A *«Nemzet»* érdekes esetet közöl egy legutóbbi udvari ebédről, mely ékesen jellemzi az uralkodó nyájosságát és gyöngéd figyelmét. Úgy történt a dolog, hogy a delegáció-nális ebédre hivatalos volt *Hegedüs* Sándor képviselő is, a kihez a felség következő szavakkal fordult: — *«Örülök, hogy az ön fia lesz az első doktor — sub auspiciis regis. Épen most intéztem el ügyét.»* Hegedüs halásan mondtott köszönetet a kegyességért, a mire a felség Hegedüs fiáról, Hegedüs Lorántól, a kezében megfordult bizonyítványok alapján, nagyon hízegő nyilatkozatot tett; említette, hogy a bizonyítványokat egytől egyig figyelmesen végignézte s örömet fejezte ki a fölött, hogy valamennyi nem mindennapi tehetségről és szorgalomról tesz tanúságot. Érdekes, hogy Hegedüs Lorántnak sub auspiciis regis doktorsága ügyében az illetékes hatóság nem minden bizonyítványt terjesztette föl a felséghez. A király azonban, nyilván az előtte fekvők inspirálására, felkértette magának Hegedüs Loránt több iskolai bizonyítványait s engedélyt az ünnepélyes doktorrá avatására az összes bizonyítványok alapján adta meg.

Móra Istvánt, e szép tehetségű költőt, ki költeményeivel oly gyorsan feltűnt s ki eddig egyik zentai népiskolában tanított, Budapesten osztály-tanítónak választották meg. Ezentúl tehát az irodalmi központban fog lakni.

Turista kongresszus. Az Erdélyrezi Kárpát Egyesület turista-kongresszust rendez az ezredéves kiállításn. Kezdetben az volt a terv, hogy a kon-

gresszus nemzetközi legyen, de több társegysület óhajítására csak nemzeti kongresszust tartanak. Ennek előkészítésére az Erdélyrezi Kárpát Egyesület július 6-ára a *radna-borkereki* fűrődében értekezletet tűzött ki, melyre az összes turista egyesületeket s azok osztályait meghívta. Az értekezlet tárgya volt az ügyrend megállapítása és az előadók megválasztása.

Az új országház falképei. Az új országház termeinek festészeti és szobrászati díszítései is lesznek. Az egyik, Munkácsy *«Árpád»*-ja, a képviselőház ülésterme számára készült, a többi festményekre — fali képekre — pedig az építési végrehajtó bizottság most hirdette ki a pályázatot. Résztint a menzvet, résztint az oldalfalak művészi ékítésére a következő feladatok megoldására hirdetik a pályázatot:

1.) *A delegáció termébe* (15% hosszú és 7 méter magas falra) az 1867-iki koronázásból a *kardvágás* jelenete. Versenydíj 3000 korona. 2.) *A két külön csarnok* (ugynevezett Lobby) egyenkint 21 méter hosszú és 7 méter széles mennyezeten a pályázó által szabadon választható allegorikus, avagy a magyar mythológiából vett jelenetek lesznek ábrázolandók. Versenydíj: külön-külön 1500 korona. 3.) *A főrendiház üléstermében* az elműi emelvény fölött jobbról és balról rendelkezésre álló, egyenkint 4.50 méter hosszú és 2 méter magas falterületek egyikére a *Morianus* jelenete, másikra pedig az *Aranybullát* kifejező két festendő. Versenydíj: külön-külön 1500 korona. 4.) *Az éterem* hosszalakra tervezett három képen, a melyek együttvéte 34 méter hosszuk és 6 méter magasság, az 1867-iki koronázási *Királyi ebéd*, az ugyanakkor viadóbéli *Ünnepi ebéd* és a vérműzői *Népiánnor* ábrázolandó. Versenydíj mind a három színvázlatra együtt 6000 korona. 5.) Ugyancsak az *éterem* két, egyenkint 8 méter hosszú és 6 méter magas oldalfalának egyikére a *Vadászat*, másikra a *Halászat* festendő. Versenydíj: egy-egy vázlatra 1000 korona. 6.) *Vége az éterem mennyezeten* három, együttesen 30 méter hosszú 4 méter széles, a versenyző művész által tetszés szerint választható allegorikus jeleneteket ábrázoló kép alkalmazandó. Versenydíj együtt: 2500 korona. 7.) A pályázó művészek a szükséges tudnivalók iránt Steindl tanártól az építő-irodában nyerhetnek felvilágosítást. A beadási határidő 1896. április 15-ike, a mely nap déli 12 órájáig a színvázlatok az állandó országház építési végrehajtó bizottsághoz küldendő. A pályázat nyílt, vagyis a pályamű szerzője magát megnevezni tartozik. A beérkező színvázlatok az 1896-iki évi ezredéves országos kiállításn közzésemre tételnek. A pályadíjak az ezredéves kiállítás ünnepélyei során fognak a nyertes művészeknek ünnepiesen kiadtni, de a díjakat csak elismert műbecseket bíró szervezetek kapják s a kivételre csak minden tekintetben megfelelő művek fogadhatók el. A beérkező pályaművek megbirálását az állandó ország-ház-építési végrehajtó bizottság elnökének elnökelete alatt a végrehajtó bizottság nyökké, továbbá az Országos Képzőművészeti Társulat és a Magyar Mérnök-és Építész-Egylet két-két kiküldöttjéből alakítandó bíráló bizottság fogja külön meghívandó elismert festőművészek véleményének meghallgatásával teljesíteni. A pályázatban részt vehet minden festő-művész, a ki magyar honpolgár.

A Budapesti Czim- és lakjegyzék. IX. évfolyamának összeállításával lévén elfoglalva a Franklin-Társulat, körlevelet intéz az összes hatóságokhoz, egyletekhez és czégekhez, kérve a tisztviselők és alkalmazottak névjegyzékének beküldését. A Czimjegyzékbe felvételük minden gyáros, iparos, kereskedő, magánmérnök, orvos, ügyvéd, vendéglő, szálloda, stb. foglalkozás szerint csoportosítva; a lakjegyzékbe minden család, valamint minden oly egyén, ki megfelelő társadalmi állással bír. Azok kik az *azingyenes* felvételt kívánják, forduljanak szóval vagy írásban a *«Budapest czim- és lakjegyzék»* szerkesztőségéhez (Budapest, Franklin-Társulat, IV. egyetem-utca 4. szám) bejelentvén idejekorán a nevet, állást vagy foglalkozást és lakást (üzlet-helyiséget). Ez annál kívánatosabb, mivel a hivatalos adatok sok esetben már elavultak.

Német nők az orvosi pályán. A porosz képviselőház közoktatásügyi bizottságának július elsei ülésén tárgyalták azokat a kérvényeket melyek a nők érettségi vizsgálatára és orvosi vizsgák letehetésére vonatkoznak. A közoktatásügyi minisztérium képviselője kijelentette, hogy a porosz kormány ezekkel a kérdésekkel szemben immár nem foglal el oly merev és elutasító állást, mint annak előtte és kész a nők orvosi pályára bocsátásához hozzájárulni.

Helyreigazítás. A *«Vasárnapi Ujság»* június hó 23-iki számának a *«Magyarország vármegyéi és városai»* című új vállalatból *«Kassai képek»* czím alatt közölt cikkében a következő sorok is foglaltaknak: *«Láthatni... az Orsolyák templomát, mely eredetileg református templom volt, de I. Lipót alatt elfoglalták s helyette a reformátusok csak száz évvel később építették állandó templomát; még pedig a praemontreiek telkén.»* — E pont részben hiányos, részben hibás adatokat tartalmaz. A valódi tényállás ez: Az 1651—1655-ben épített szép és nagy református templomot 1672-ben elfoglalta gróf Volkra katonai karhatalmával Szegedi Lénárt egri püspök, de nem vették használatba a r. katolikusok, hanem a katonaság használta élélmiszter-raktárral a templomot 1674-ig, a mikor tetőzete leégett. Ettől kezdve üresen állt 1682 aug. 20-ig, mely napon Thököly Imre visszaadta a reformátusoknak. Tízennégy év múlva, 1696 márcz. 27-én gróf Csáki István országbíró ismét elvette a jogos tulajdonosoktól a templomot, mely nemcsak az apácáknak adatott át. II. Rákóczi Ferenc, illettek a szécsényi országgyűlés vallásügyi biztosai 1706 január 9-én ismét visszaadták a templomot a paplakkal és iskolával együtt a reformátusoknak, a kiktől Lőffelholtz német tábornok 1711 október 18-án ismét — immár harmadizban — elvette. Azóta a templom az Orsolya-apácáké. A reformátusok a külvárosban (hósfát) építettek 1696 után kőalapon fatemplomot. A mai templom a belvárosban 1805—1811-ben épült, de nem a praemontreiek, hanem az ev. ref. egyház saját telkén, melyet részben a katonai kinosztártól, részben pedig a városától vett meg drága pénzen. — Kassa, 1895 június 28 — *Révész Kálmán*, ev. ref. lelkész.

Nagy meteor. A líptomegyei *Nagy-Borove* községben május havában nagy meteor hullt le, melyet szerencsésen meg is találtak a már a muzeumban van. *Krenner* József muzeumi őr és *Themák* Ede temesvári tanár most Nagy-Borovén jártak, hogy e rendkívüli tüneményt tanulmányozzák. A meteorot 375 forintért vették meg a muzeum számára és pedig az a földműves, kinek földjére a meteor leest, 100 forintot, Salus nevű négy tescvér 30—30 forintot és az a fiatal gyerek, a ki a meteor hullását jelentette, 5 forintot kapott. Az összeg többi részét a nagy-borovei római katolikus templom kapta.

Gázsal hajtott hajó jár újjabban Páris és Havre között. A hajtó erő gyantát szolgált gázát sürítve acéll hengerekben viszik a hajón, melyeket, ha kiürülnek, újakkal cserélnek ki.

Az emberlődozát Európában, mint újjabban kiderítették, még századunkban is divatozott Viasea orsz tartomány Malmysa nevű kerületében, melynek lakói még most is valóóságos pogányok, s a maguk nemében talán az egyedüliek egész Európában.

A perzsa parasztok nagy része soha életében nem lát kézpénzt. Fizetésüket természetben kapják ki a földesuraktól, rendszeren az aratás felelőrszt, vagy, ha ökröket is ök adnak, még nagyobb részt.

A magyar-francia biztosító-társaság Beniczky Ferenc elnöklete alatt tartotta közgyűlését. Az igazgatóság jelentése szerint a tüz-és jég-biztosítási ágazat díjbevétele 3.442.773 frt 3 k., ezzel szemben viszontbiztosítási díjak, károk, valamint szerzési és igazgatási költségek czimén 3.379.819 frt 17 k. van kifizetve. A teljes lebonyolítás alatt levő külföldi üzlet ezáltal utólagja kedvezőtlenül befolyosolta az 1894. évi üzletremlényt s ha az ebből származott s 119.096 frt 89 kr-t evő árfoylam-vesztesség dacára 2838 frt 67 kr-nyi nyeresémeny volt elérhető, ez csakis a szilárd, komoly üzletekkel állandó szem előtt tartása s a következetes takarékoságnak volt köszönhető. A közgyűlés elhatározta, hogy a kitüntetett nyeresémeny új számlára átvitessek s úgy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottságnak az 1894. üzletremlény a fölmentvény megadta. A választások ezután megjettvén, a választmányba: Ágoston József, Kozma Andor és Szekuliz Zsigmond, a felügyelő bizottságba: dr. Dalnoky Béla, Kónyi Manó és Szende Károly választották meg. A társaság igazgatósága legutóbb tartott ülésében az eddigi vezértitkár Fuchs Lajost igazgatóvá és Sebő Gyula főkönyvvizetőt e társaság vezértitkárává nevezte ki, utóbbi egyúttal a czégvezetői jogosultsággal rukázván föl.

HALÁLOZÁSOK.
HUXLEY TAMÁS HENRIK, angol természetbúvár, meghalt jun. 30-ikán. Jeles műveiből a természet-tudományi társulatunk is adott ki magyar nyelven. 1825-ben Londonban született. Eleinte orvos volt, de Owen Stanley kapitánnyal Ausztrália északi és keleti forrásvidékei tájékán tett utazása arra készítette, hogy zoologus legyen. Majd előkelő londoni tanítványokhoz működött mint tanár, s ez időtájt írta híres munkáinak egész sorát. Főműve azt bizonyítja, hogy az embernek rokonsága az antropomorfi majommal sokkal nagyobb, mint ezé más majmokkal szemben.

Szerkesztői mondanivalók.
Hulló csillagok. Oh, breathe not his name. Fordító a nyelvnek és verselésnek még nincs annyira birtokában, hogy sikeresen tölthetné át az idegen költőket; de a kitarás meghozza a sikert. Lamartine-nek *«Le poète mourant»*-ja, tudtukna, nincs lefordítva. Olasz műveket rendelhet Kilián budapesti könyveskereskedőnél (váci-utca), ha az illető munka nincs készletben, meghoztatja.

Énekek éneke. A nehéz kérdéseket nehézkesen tárgyalja. Hazánkban vonaton. Titok. Tartalmilag és formailag egyaránt gyöngye mind a kettő. Itt-ott némi érdeket árul ugyan el a rimék iránt, de annál inkább hiányzik a ritmus-érzék, a mint a következő pár példa is mutatja:
«Robog vasparipám rángatva magával Kocsikat...»
vagy
«Látszik, megmutatván, hogy e nép kedvence Istennek...»
A szorosan egymáshoz tartozó szavak ilyenformán átvitele a következő sorba, egészen megrontja a vers ritmusát.
Bukott nő. A jó verselés dacára nem egyéb száraz leírásnál. Valami kimért, hideg oktató hang vonul végig rajta, a kedély minden hullámzása nélkül. Parkban. Céinos gondolat, de nincs jól megírva. Pl. egy s or. *«Nekem ily parkom soh'sem lesz talán»*, ahogy sem illik bele, s valószínűleg rim kedvéért van előrántva, hogy ricsattanjon a *«madarak dalán»*-ra.
Esti lepke. Kerekded kis vers, csakhogy a hasonlat egy kissé erőltetett.
Sugár Eszti. Közölni fogjuk.

Melyik lapra fizessünk elő?
Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”
Csávolszky Lajos, Kossuth Ferenc, felelős szerkesztő.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!
Az *«Egyetértés»* politikai álláspontját legjobban jellemezte Kossuth Ferenc, az *«Egyetértés»* főmunkatársa, a ki a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap köztalékbe:
«Kötelességet vélek teljesíteni, midőn a közélet hírére lépek hazában, és aytám hagyományaihoz nevet akarom, hogy a toll legyen a közpályán az első fegyverem; és e fegyvert az Egyetértés hasábjain óhajtom használni; azon lap hasábjain, mely *megalézza az idő tüspörbáját és elvei, állása, tekintélye egyaránt megisztulva jöttek ki a próbából, mint tüzből a tiszta arany. — Figgetlenségi párt, szabadsárg és szabadelvű haladásért küzdő volt e lap mindig.»*

Ez az irány, valamint hiteles forrásból származó érteletésének gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatossága, kitűnősege, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az *«Egyetértés»*-t népszerűvé.
Az országgyűlési tárgyalásokról a legreáztetesebb s e mellett tárgyilagosa hí tudósítást egyedül az *«Egyetértés»* közöl.
Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvendő, a magyar kereskedő s gazdaságossárg nem szorult több idegen nyelvű lapra, mert az *«Egyetértés»* a kereskedelmi s tözései tudósításának bőségével és alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az *«Egyetértés»*-ben, a mire szüksége van.
Változatosan szerkesztett társzájában annyi regény-olvasmányt ad mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre egy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredeti, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarsárg fordításban kapnak az *«Egyetértés»* olvasói.
A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az *«Egyetértés»*-re.
Az *«Egyetértés»* 1895 jan. 1-én 29-ik évfolyamába lépett, s így egyike a legrégibb napi lapoknak.

«Egyetértés» előfizetési ára:
Égész évre --- --- --- 20 frt —
Fél évre --- --- --- 10 —
Negyed évre --- --- --- 5 —
Egy hóra --- --- --- 1 : 80

Az előfizetési pénzek az *«Egyetértés»* kiadó-hivatalába, Budapest, dalszínház-utca 1. sz. küldendők.

«Egyetértés» előfizetési ára:
Égész évre --- --- --- 20 frt —
Fél évre --- --- --- 10 —
Negyed évre --- --- --- 5 —
Egy hóra --- --- --- 1 : 80

THE MUTUAL
new-yorki életbiztosító társaság.
Alapítottat 1843.
Tisztán kölcsönös. Részvényesi nincsenek.
A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító intézete.
Összes vagyon 1893 deczember 31-ikén: 967 millió frank.
Legkorlátlanabb biztosítási feltételek. Legmagasabb nyeresémények a biztosítottak javára. — Bővebb felvilágosításokkal szivesen szolgál a
„Magyarországi vezérigazgatóság”
Budapest, IV., Károlyi-körút 26. sz.

SAKKJÁTÉK.
1901. számú feladvány. Schuster Zs.-tól.
sörkr.
világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

«Magyarok bejövetele»
Hibát az utószárg id ovszi a kiadóhivatal
april 9-iki, utó 9-iki utó szárg id ovszi a kiadóhivatal

Az 1891. sz. feladvány megfjtése Dr. Kálmány Gézőtől.
Világos a. Szat. Világos a. Szat.
1. Hd5—e3 — 14—e3 : a) 1. Kd6—d6 : b)
2. Vg6—g5 + — 1. sz. 2. Vg6—d6 + — 4. sz.
3. Vg5—e5—g3 mat. 3. Vd3—d4—d5—d6 mat.

Hoti naptár, július hó.
Nap Katholikus és protestáns Görög-Orosz Izraelita
7 V. F5 Jéz. sz. vére F4 Eszter 25 A 5 Febrónia 15
8 H. Erzsébet kir. Kilián 26 Dávid rem. 16
9 K. Veronika sz. Cziril 27 Sámson pap 17
10 S. Amália sz. Amália 28 Cir. és Jan. 18
11 C. Fius pp. vt. Placid 29 Pét. és Pál 19
12 P. Guab. János Henrik 30 12 apostol 20
13 S. Jenő pk. Jenő, Margit 1 Julius Koz. 21 S. Pin.
Hólváltozás. C Utolsó negyed 15-én 4 ó 31 p. regg.

Felölős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szán.)

«Egyetértés» előfizetési ára:
Égész évre --- --- --- 20 frt —
Fél évre --- --- --- 10 —
Negyed évre --- --- --- 5 —
Egy hóra --- --- --- 1 : 80

Legjobb és leghirvezebb pipere hölgy: a

VELOUTINE

Különleges Kávépor
BISMUTTAL VESZTVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illattára, Kristóf-ter 8. Budapest.

Tessék mindig határozottan kérni:

JOEIEBIG

Company
hus-kivonatát.

A valóság és jószág igazolásán főleg tessék figyelni a feltaláló névirására *Joeiebig* kék írásban. Alkalmos hűsleges pillanat alatt készítésére, levelek, főzések, mártások és mindennemű húsételek javítására. Kétféle erősítő szer betegnek és ádólóknak.

Fontos szenvedőknek.

Ujdonság!

Pollitzer-féle újonnan javított cs. és kir. szabadalmazott gummi sérvkötők által a legbiztosabb orvosi eszközök. Monarchiák határain túl is nagy elismerésnek örvend. Nem csuszlik le a testről, nem gyakorol kellemetlen nyomást, úgy éjjel mint nappal hordható. Özelszerűsége által az eddigi sérvkötők hiányait pótolja. A peloták a sérvhez idomíthatók és biztonságú örvöl van ellátva, mely a testről való lecsuszást megakadályozza. Árak: egyoldaltu 7-10 forintig, kétoldaltu 10-16 forintig.

Gyermekeknek a felével olosabb. Nagy raktár angol és francia rugó sérvkötőkben. Suspensorium, haskötő, göbész-gummiharisnya, egy-nestartó. — Méhfeleskenő, légpárna ágycsészét és havibaj-felgőgő és választékban kaphatók, valamint mindennemű gummi áru-cikknek. Sérvkötő rendelésnél kérem megjelölni a test bőségét, vajlon a sérv jobb, bal vagy mindkét oldalán. Megrendeléseket a legnagyobb titoktartás mellett gyorsan és pontosan utánvételel eszközöl.

Pollitzer Mór és fia
cs. és kir. kőszerezés.
Budapest, Deák Ferenc-utca 10. sz.

Hirdetések felvételnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

MAT-TONTI-FÉLE GLESSHÜBLER

Legtisztább égvényes
SAVANYUKUT

Fontos gyomorbetegnek!
a Barella P. F. W.-féle

Világi gyomor-por.

Kitűntetve. Páris 1889. Genf 1889. Brüsszel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.

Kiváló eredménynyel használatuk mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: gyomorgörcs, gyomorsav, égés, ugyszintese vesé- és hólyagbajoknál, megszűntet azonnal mindennemű fájdalmakat. Hogy minden kételkedésnek elejét vegyem, ingyen, csak a portó megértésére ellen, küldök mintákat!

Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.
Berlin S. W. P. F. W. BARELLA
Friedrichstr. 220-1. francia orvosi társulatok tagja.
Raktár Budapest Török József gyógyszer. Király-utca.

Dr. Rix A. Bécsben.
Eredeti Pompadour-pasta
Fennáll 54 év óta.
Legártalmatlanabb szer.

Ezen világszerte ismert pasta, jótállás mellett, 14 nap alatt eltávolítja a szőpát, májfoltokat, pörpösöket, arcz- és orrvörösséget, himlőhelyet stb. Eszer meg az arczot iras megtekinthető kézen áll. Sikertelenség esetében a pénz visszaküldik. Eredeti tégely, használati utasítással együtt, frt 1.50. Frt 1.70 baklítás mellett bérmentes küldés. *Pompadour-tej* frt 1.50. *Poudre Marquise Pompadour* frt 1.25. — Rix Vilma orvos-dároggy Fia, Rix Antal és Zoltán, Bécs, Praterstrasse Nr. 16, I. Stock. Ismétlődők kerestetnek. Magyarországon kapható: Török József gyógyszer. Budapest, király-utca. 6112

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárbanál kapható:

TOMPA MIHÁLY VIRÁGREGÉK

HETEDIK KIADÁS.

A költő arczképével
Ára füzve 2 frt 50 kr.
Vászondíszkötésben 4 frt.
D.szoktets francz. bőrben 6 frt.

GYALOG-ÖSVÉNY.
Elbeszélések.
Irta
Baksay Sándor.

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.
Két kötet.
Ára füzve 4 frt. Vászondíszkötésben 5 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és kapható:

KISFALUDI KISFALUDY SÁNDOR MINDEN MUNKÁI.

Negyedik kiadás. Kiadja Nyolcz kötet.
ANGYAL DÁVID.

— A költő aczélmetszetű arczképével. —
Ára füzve 12 frt. Vászonda kötve 15 frt.

Buziás

első rangú gyógyfürdő
lápfürdőkre és az aczélforrásokra
kör-fürdővel és uszodával. Hidegvíz-gyógyintézet és massage.

IVÓKÚRA

kitűnő eredménnyel vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok-, kö- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérzési rendelleneségeknél, magtalanság, idegbetegség, bujakór, csúz, közsvény és fejfájásoknál stb. Fürdő-idény május 15-től októberig. Buziás gyógyfürdő vasuti állomás: Temesváry vagy Lugos. Társasokosok az állomásnál. Állami hivatalnokoknak kedvezmény. Pazar villamos világítás a 80 holdnyi évszázados parkban. Kátona-zene. Elsőrendű konyha és kávéházi italok. A fürdőn állandó hírneves nőgyógyász van. Mérsékelt árak. Ismeretesek kívánatra ingyen. Fürdőigazgatóság BUIZIASON.

Faeladási hirdetmény.

44,711 szám.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság ke- rületében lévő görgény-szentimrei, illetve moecári erdőgazdálkodásnak a Nyárad, illetve Szováta vizére hajló fenyes erdei- ből mintegy 726 kat. hold kiterjedésű erdő- területen álló lucfenyő, bükk és juharfák a legközelebbi 3, esetleg 5 év alatt való kihasználására, és terület szerinti egység- árak alapján való eladására, 1895. évi augusztus hó 12-én délelőtti 12 órára aján- lati tárgyalás hirdettetik.

Az ajánlatok csak a fennebb kimutatott egész területen meglévő fakészletre tehe- tők. — Az ajánlat csak írásbeli lehet, és csak azok az ajánlatok fogadhatók el a tárgyalás alapjául, a melyek a tárgyalás megkezdésére a hirdetményben kitűzött Kelt Budapest, 1895 július 3-án.
Földmívelésügyi m. kir. minister,

Tinct. capsici compo.
Ezen Horgony-Pain-Ex- peller néven is ismeretes, igazán népszerű házi szer most már 25 év óta legjobb fájdalom- csillapító bedörzsölésnek fenyesen behízyult közsvényeinek, csúznál, tag- szaggatásánál stb. néel. A föld összes or- szágaiban nagy elterjedést és biztos hatása következtében minden oldalról oly elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható.

A Tinct. capsici compos.

(Horgony-Pain-Expeller)
kimagasló állását a fájdalomcsillapító bedörzsölések kö- zött diadalmasan megtartotta, különféle felbujtás és utánzatok dacára; ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy a közönség igen jól meg tudja külön- böztetni a jót a rossztól.

Hogy értéketlen utánzatot ne kapjunk, bevásárlás al- kalmával vedjgyünk, a vörös horgonyra figyelendő és minden üveg ezen jegy nélkül, mint nem valódi visszautasítandó. A gyógyszerárakban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1 frt. 20 krnyi árban üvegenként; Buda- pesten Török József gyógyszerésznél. • Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüringiában.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hogy rossz gyomrukat kireperájkák és újra jól emészenek és orre elkütsenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt otthon kényelem- használata által, ben, kevés költ- „PEPSIN-BOR“ mely az étel meg- séggel elérik a emésztési segít és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco külföve 6 frt.

Rozsnyay Mátyas, gyógyszerész,
művegyészi laboratoriuma Aradon.
Kapható Budapest: Török József ur gyógyszerárában és minden magyarországi gyógyszerárban.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,

melynek végbizonyítványa egy évi önkéntesi katonai szolgálata jójosít, és melynek eddig vizsgelt tanuló legelső rendű kereskedő, gyári és bankári cégeknek vagy közhivataloknak és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1895 szeptember 1-én 11-ik évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a mult isk. évben 275 tanuló látogatta, köztük 211 vidéki, kiknek jó családnaknál való elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére.

Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelező lapon is kérhető.
Pozsony, 1895 július hó. JÓNÁS JÁNOS igazgató.

SZÖRVEZTŐ POR

(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szörvesztő szer, mérlegmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, ennélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtön és tökéletes. Egyetlen szörvesztő szer, mely orvosiilag ajánlható, a melynek Orvosorvosa vizitát a szent- pétervári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni világkiállításon az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitűntetve lett. Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.

Raktár: Budapest, TÖRÖK J. gyógyszerárban, Király-utca 12. szám.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS

KWIZDA-féle Restitutionsfluid		KWIZDA-féle Korneuburgi marha-táppor	
cs. kir. szab. mosóvíz lovaknak Egy palackkal 1 frt 40 kr. o. é.		étrendi táplálószer lovak, szarvasmarha és juhok számára. Ára 1 doboznak 70 kr., 1/2 doboz 35 kr.	
Kwizda-féle pata- kenőcs érdes és töredé- zett palackra 1 doboz 400 grm. ára 1 frt 25 kr.	Kwizda-féle pata- ragasz meleszregecs pata- ragn, 1 rud ára 80 kr.	Kwizda-féle kre.olin kenőcs pata conserváló szer, 1 szelence 4 fel kilo ára 1 frt 10 kr.	
Kwizda-féle baromfi- por, elesegpótlók és év- szer, 1 doboz 50 kr.	Kwizda-féle nyereg- szappan a nyereg és sziz- szereszek tisztítására, non- serváláshoz 1 szel. 4.1 frt.	Kwizda-féle patkány- irtó palckány és egér pusztító szer, mérlegmentes, 1 rud 50 kr.	
Kwizda-féle erőtápanyag lovak és szarvasmarhák számára 1 doboz 4.5 adag- zett palackra 3 frt, há- dácska a 100 adaggal 6 frt.	Kwizda-féle sertésor- étrendi szer a hizás elősegítésére. Kis- gal doboz 60 kr, nagy doboz 1 frt 20 kr.		

Szab. szárszalagvédő gumbiból Kwizda szabadalma.
A szab. szárszalagvédők szürke, fekete, barna és fehér színben 4 nagyságban állítanak elő és pedig bal- és jobbrahoz. A megérőltéshez méret a—a-nál 20-22 cm. ker-nél megf. 1. sz. nagys. 23-24 „ „ 2. „ 25-26 „ „ 3. „ 27-30 „ „ 4. „

A szab. szárszalagvédők ára szürke színben db.-ként 1. sz. 2 frt 50 kr., 2. sz. 2 frt 70 kr., 3. sz. 2 frt 90 kr., 4. sz. 3 frt 30 kr.

A többi színben 20 kralárdagból.

Naponkénti postai szeptéknél a főraktár által: Korneuburgi gyösz. Korneuburg Bécs mellett.

GLYKONIN

Dr. Borsody M. glykoninja biztosan eltávolít az arczról szőpát, májfoltot, pat- tanásokat, pörpösöket stb. — A mellett az arczbőrnek igen finom teint kölcsö- nöz. Egy köcsög 1 frt 20 kr., 3 köcsög egyszerre meg- rendelve franco. Megrendelhető: „AZ ARANY SZARVASHOZ“, czimzett gyógytárban Gesztely (Zemplén m.)

VÉNUS
LEBZSÁVAVOSABB
TÉRMEZETES
ÁSVÁNYVIZEFORRÁS
KAPHATÓ MINDENÜTT

BORSZÉKI BORVIZ

Kitűnő gyógyviz és üdítő ital mindenütt kapható.
Budapesti főraktár
RAJCS ZOLTÁN-nál
VIII. ker., József-körút 10. szám.

HORVATH ISTVÁN
HANSZÉKARÁZTÓ
KÖZÖS FOMERLEGŐ TÁRSASÁG
CS. ÉS KIR.

Saját gyártmányú pedálos csimbalom, hegedű, harmonika, furula stb. hangszeresek árjegyzékét küldök. Csimbalom-lakola, ista Kullifal J. szent- tanár, ára 3.50. Tülnök-lakola 1 frt. Csimbalomok folyóirata minden hónap 2-szer jelenik meg kiadásomban, előfuztat egy évre 1.50 Horváth István, 6 cs. és kir. faszög József f. h. udvari szállítója, Budapest Erzsébet-körút 2. és Kerespest-út 46.

Gladiator

Muszár Fluid
(Üdítő és mosóvíz lovaknak).
A legkitűnőbb és leghatásosabb szer, egy a hibás, mint az egész- séges láb lovaknál. A köbön vagy pedán, valamint a lábcsakrak stb. előfordulni szokott bajok, hibák gyógyítása illetve biztosítása. Bis- tes eredmény. 1 palack ára 1 frt. Gyári raktár Budapestben, BAKY GY. J. Ferenc-körút 40. sz. Raktár: Török J. gyógyszerár Király-utca 12. Budapestben.

Hirdetések felvételnek a kiadó-hivatalban, Buda- pest, IV. Egyetem-utca 4.

Schering-féle Condurango-bor

egyházban idült gyomorbetegnek, gyomorhurut (gyomorégység) esetében, mint anyhító szer a legelőnyösebb alkalmazásra alkal.

Schering-féle Pepsin-essentia

Dr. Liebreich Oszkár tanár utasítása szerint. Emberekől savakot, az emésztés rontásához, zaha (gyomorgörcs), a gyomor el- nyálkásodása, erős és ívásban mértékeltetésű következményét stb., ezen kellemes ízű essentia segítségével rövid idő alatt megszüntetnek.

Schering's Grüne Apotheke, Berlin N.
Raktárak Ausztria-Magyarország legelső gyógyszerárában és na- gyobb drogériáiban. 6019

BORSZÉK

(Csik vármegye, Erdély.)

Elsőrangú gyógyfürdő 900 méter (2750 láb) magasságban, belát- hatlan ösenyveseknek alsóbb szervezektől mentes régiójában.

Borszék gyógytényezői: havasalmi klímája, tisztá, ozondu levegője, páratlanul gazdag bőségt, kitűnő gyógyerejtű vasas- és más vegyi összetételi borviz-ivókutai, számtalan szénsavas hideg lófogó-fürdő, szén- savas melegített kádfürdők, jól berendezett hidegvíz-gyógyintézet, massage és villamoszás.

Borszék a hazai és külföldi orvosi tekintélyek által javalva van: mindennemű vérszegénység, sápkór, gyomor- és bélbántalmak, emésztési zavaroknál; a vese és hólyag idült bántalmainál; tüdővésztes test- alkattaknál föllépő száraz köhögés, vérkőpés, tüdőcsuszurhat, idült hörgő és gégehurut ellen, idegbajoknál, női betegségek, tüllhízás, scrofula, rheuma, közsvény ellen, izzadmányok fölsvívódására, ugysz, mint hatalmas edző, erősítő.

Borszék kitűnő üdítőhely. Egyetlen fürdő sem dicsékedhetik közel és távolban anyai kellemes kiránduló helylyel, mint Borszék. — Borszéken a fürdőidény kezdete június 15-én s vége szeptember 15-én.

Utazás Borszékre: A borszékü fürdővendégek szállítástás gyorskocsi vál- lalat eszközli, melynek kényelmes fogatit az ujjában kötött szerződés értelmében a szárszégényi vasuti állomástól Borszékig és Borszékől vissza Szász-Régenig egy nap alatt, váltott lovakkal, meghálás nélkül szállítják a vendégeket. E gyorskocsik július 1-től augusztus 31-ig (földény) még vendég hiányában is naponta közlekednek. A június 15-30. és szeptember 1-15. (elő- és utóidény) időre szintén a gyorskocsi-vállalat van a vendégek szállítására kötelezve.

A gyorskocsikra (egyes ülés vagy egész kocsi) előjegyzést lehetni a vál- lalkozóknál. Levél- és sürgőnyezim: Miklós Görög, Szász-Régen. Vitel- díjak szabályozvak.

A világi borszékü borvis modern töltőgépek által fölözve, ángszallatva, ószere talján borosk forgalomban. A borviszre vonatkozó megrendelések László és Ferencz csügysz Borszék in- zentők, mint közérőlogos előisműtőkhöz, mely csak a rendelkezéseket a borszékü helyi raktárakból kérésre, jutányos áron kiszolgáltatja.

Megszokott kisebb megrendeléseit alattit igazgatóság is teljesíti. Minden megkezdésre prospet- tuszal, kimerítő értekezéssel szolgál az igazgatóság vagy dr. Sándor János főorvos. Post- és táviró helyben. Borszék, 1895 július hó. A fürdő és üdít igazgatóság.

BUDAPESTI CZÉGEK.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfitáncos és fehéremű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a postá mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
 Csésmen Szász nem társasági Földvári J. (Jakab) cégéző.

GERŐ ADOLF
 cipész-mester.
BUDAPEST,
 V., Fűrdő-utca 2. sz.
 Ajánlja készítményeit fájós lábakra.

Jósika Miklós regényel.
 80. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
 Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökere száraztatását.
 Telefon.

Hirdetéseket elfogadnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

Fényképezeti készüléket
 műkedvelők számára, legújabb úti-távosókat a tirgo rapid, kitérő szemlőket megvizsgált maximál-látszótereket. A nagy rold (légszűrőket) szabadalmazott rajzszközöket ajánl.
CALDERONI ES TÁRSA.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházzal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindennemű, legjobban szabályozott varrógépekből. Javítások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítettek.

WALD GYULA
 Budapest, VII., Király-utca 21. sz.
 Kézimunka-gyár és rajztárcs. Legrégibb üzlet ezen szakmában. Jótállás mellett mosható és színtartó hímzőanyag 12 motring 30 kr. Gazdagon illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.

LUSER L.-féle turista tapasz.
 Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállalatik.
SCHWENK L., gyógyszerész
MEIDLING-BÉCS.
 Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellette végjelgyevel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell. Gyógyszertárakban vásárolandó.
 Főraktár: Budapest, Király-utca 12. szám
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárban.

FOGAK
 készítettnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám, a legjobb amerikai anyagból. Egész fogsorokat ugyanezen arányban. 1878-ban al. piott műtermem 1895 augusztus 1-én Kerepesi-út 6. Kerepesi bazár II. emeletére helyeztem át. Unnep és vasárnapon található u. n. 5-ig.

Specialista a sérvkötőkben
 Cs. és kir. oszt.-magyar és belga királyi szabadalom! Kiténtetett Brüsszel 1893. arany érem és díszokmányokkal.
KELETI-féle sérvkötő
 orvosi tekintélyek véleménye szerint a legkényelmesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást és alátámasztja az egész testet a szívetől fogva az eddigi sérvkötők hiányait.
KELETI-féle gummi sérvkötő
 idomítható pelottával, szarvasbőr védővel és biztonsági övvel.
 Árak: egyoldalu 6-8 frt. Kétoldalu 12-16 frt. Gyáramban készülnek ezenkívül: Műlábak, műkezek, egyenestartók. (Hess ng-féle rendszer) orthopaediai fűzők, haskötők, görögdr. harisnyák és mindenféle gummi árak.
 Megrendeléseket pontosan és diszcreten eszközöl.
KELETI J.
 és orvos-széki műszerész. Főüzlet és sérvkötészeti műhely **BUDAPEST, IV. ker.,** Koronaherczeg-utca 11.
 Sebészeti műszer gyár: Régi posta-utca 4. sz. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KAIN. MYSTERIUM.
 Irta **LORD BYRON.**
 Fordította **GYÖRY ILONA.**
 A Kiszalud-társaság Lukács Krisztina pályázatán megdicsért műfordítás.
 Kiadja a Kiszalud-társaság.
 Ára félve 1 frt. Vászontetésben 1 frt 60 kr.

MATTONI-FÉLE ERZSÉ-SÓSFÜRDŐ BET BUDAPEST-KELENFÖLD
 Idény május 1-től szept. végéig.
 Keserű források. Ivó és fürdőgyógymód.
 A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitérő eredménytel alkalmazhatók: 1. Bármilyen okok folytán keletkezett lobos izmádnyoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hasüregyél után visszamaradt izmádnyoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteknél; hirturo állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmánál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. Zsirkórnál. 5. Közvényénél, stb.
FÜRDŐ-ORVOS: DR. BRUCK JAKAB, az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.
 Egészséges felkérés, fél órányisa a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, szene, kád- és márványfürdők, különféle szuhanykésztelésekkel. — Rendes társasági-közeledés.
 A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.
 A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosításal szivesen szolgál
Mattoni és Wille
 5738 Budapest.

Kathreiner-féle KNEIPP-MALATA-KÁVÉ.
 Az elismert legjobb és legegészségesebb pótlék a valódi kávéhoz.
 A képen látható a kávémalata készítésének 3. munkafázisát jelölő felvétel. A kávémalata a kávé borsóval keverve készül. A felvétel a kávémalata készítését mutatja.

KURCZ LIPÓT és TÁRSA
 photozinohografiai műintézet Budapest, VIII., Szentmihály-utca 12.
 KÉSZIT mindennemű nyomtatványhoz szükségeset
CLICHÉKET
 Genigrafia, chromotypia, photo-(auto)typia, FAMEZSET stb. útján.
 TERNÉPEK, TERVEZETEK, ALAPRAJZOK photolithografailag legjobban és legolcsóbban szektorozással.
 Dúdái megrendelések pontosan és júlányosan eszközöltek.

VASÁRNAPI UJSÁG

28. SZÁM. 1895. BUDAPEST, JULIUS 14. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félve — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félve — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félve — 2.50. Külföldi előfizetőkhez a postailag megfizetett viteldi is csatolandó.

A KAUKÁZUS NÉPEIRŐL.
 Csaknem a lehetetlenséggel határos dologra vállalkoznánk, ha mind el akarnók sorolni azokat a kisebb-nagyobb népeket és néptörzseket, melyek a kaukázusi orosz főkörmányzóság hegyeit, völgyeit és síkságait lakják. Eddig legalább sem a kormány, sem a tudósok nem tudták pontosan számba venni s néven nevezni e népmoakt, melyek részben a történelem emlékezetét is meghaladó idők óta szállottak itt meg, részint állandó lakóhelyekre, részint kóborló (nomád) életük folytatására. Eddig csak

imerétek, mingrelek, ghuriak, szvánok és még több olyan néptörzsek tartoznak, melyek — úgyszólván — még ismeretlenek. Ezek leginkább a Kaukázus déli oldalait és mellékeit lakják a Fekete-tengertől Tifliszen jóval túlig és dél felé Török-Örményországig, vagyis a tulajdonképeni Ázsiáig. A köztük megfordult utazók egyhangúlag úgy nyilatkoznak róluk, hogy ezek az emberiség virágai; legalább sehol együtt annyi szép ember-alak nem látható, mint főleg a mingrelek és georgiaiak közt; s különösen kiemelik e tekintetben a férfiakat, kiknek arczán és tartásán valami sajátos nemesség ömlik el,

heft módon folytat. Különbön szintén szép faj, de nem mérkőzhetik az előbbiekkel.
 3. A cserkesz, vagy saját nyelvén *aligé* törzs. Ehhez számítottak: a *kabard*, *sabszig* (vagy *sapszig*) és *natukai*, továbbá az *abkház*, *abaza*, *dsihél*, *ubisk*, *abadzék* nevű és más apróbb népek, melyek a Kaukázus fő láncolatának a völgyeiben és fensíkain vannak elszórva. Zichy Jenő gróft és utazó társait ezek már közelebről érdeklik, mert közöttük több helyt meglepő hagyományok élnek a magyar nemzetre vonatkozólag. Már Déchy Mór honfittársunk, mikor a Kaukázusban utazott, személyesen hallotta a

Csellingerián. Wosinszky. Szádeczky. Wosinszky apát-plébános kaukázusi fényképe után. Wosinszky, Nagy-Magyar mellett.

annyi bizonyos, hogy a föld kerekégén sehol sincs ilyen, aránylag kis területen annyi, fajlag és nyelvilag különböző nép, mint itten.
 Némelyek abba a négy főcsoportba osztják be az egész lakosságot, a melyet már lapunk előbbi száma említett (árják, georgiaiak, uraltájaiak és leszgiek); mások, nevezetesen az orosz írók, két fő osztályt különböztetnek meg, ú. m. *óslakosokat* és *beköltözötteket*. Ebben a két fő osztályban aztán ő szerintök megint több faj különböztethető meg, már t. i. a mennyire ezek a fajok legalább nagyjában ismeretesek.
 Óslakosoknak (autochthon) tekintetnek a következők:
 1. A kasteval törzs, melyhez a georgiaiak,

még ha szegények is; de nem kevésbé dicsérik a nők bájait sem; csak hogy ezek közt a kiváló szépségek mégis ritkábbak. A hegyesség magasabb emelkedésén, kivált pedig a magas völgyekben már csak a férfiak szépek, a nők ellenben majdnem általában riták; legritábbak mégis a szerencsétlen hülyék, kiknek száma tetemes.
 Ezek a népek már régóta letelepedett életet élnek; esinos városaik és falvaik is vannak; de az európai műveltség csak kevesen emelkedtek közülök.
 2. Az örmény törzs. Ez aránylag igen el van terjedve, általában műveltebb a többinél és főleg a kereskedést tartja kezében, melyet hir-

szvánok névleges fejedelmétől, Dadian hercegtől, hogy az ő családjá saját hagyományaik szerint szintén magyar származású, bár e hagyomány forrásának már nem tudta urát adni; de a székhelyétől nem messzire megmutatott Déchynek egy régi váromot, melynek *Magyar* a neve.
 A kabardok eredetéről többféle monda hallható. Verescsagin orosz festő, mikor 1864-65-ben a földjükon utazott, azt a hagyományt jegyezte fel róluk, hogy a kabardok egyiptomi származásúaknak tartják magukat. Valaha aztán átszóródtak Kis-Ázsián át Európába, a Krim félszigetre és ott annak *Kabarda* nevű folyójától kölcsönözték volna mai nevüket. Később a Kubán vagy Kubány folyó mellékére költöztek

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)